DOCUMENT RESUME

ED 403 374 UD 031 531

TITLE	Han Hoan Chao Ban Den Hoa Ky. Sach Chi Dan Danh Cho Nguoi Ti Nan. (Welcome to the United States. A Guidebook for Refugees).
INSTITUTION	Center for Applied Linguistics, Washington, DC. Refugee Service Center.
SPONS AGENCY	Department of State, Washington, DC. Bureau of Population, Refugees, and Migration.
PUB DATE	96
NOTE	100p.; For English version, see ED 402 361. Photographs may not reproduce well.
AVAILABLE FROM	Refugee Service Center, Center for Applied Linguistics, 118 22nd Street N.W., Washington, DC 20037 (English and other language versions; (202) 429-9292; fax: (202) 659-5641).
PUB TYPE	Guides - Non-Classroom Use (055)
LANGUAGE	Vietnamese
EDRS PRICE	MF01/PC04 Plus Postage.
DESCRIPTORS	*Acculturation; Adult Education; Civil Rights; Cultural Awareness; Elementary Secondary Education; Employment; Health; Housing; *Immigrants; Immigration; Language Proficiency; *Refugees; Relocation; *Social Services; Vietnamese People

ABSTRACT

This guidebook provides Vietnamese-speaking refugees being resettled in the United States with general information about what they will encounter and the services they can receive in their first months in the country. The book is distributed to overseas processing agencies, refugees overseas who have been approved for U.S. admission, and service providers. Refugees are advised that most Americans value self-reliance and individual responsibility, but that in general people respect those who ask questions about the new culture they are entering. All refugees are assigned to a relocation agency as they arrive in the United States, and housing is made available for the first month. The following topics are addressed: (1) pre-arrival processing; (2) the role of the resettlement agency; (3) community services; (4) housing; (5) transportation; (6) employment; (7) education; (8) health; (9) managing your money; (10) rights and responsibilities of refugees; and (11) cultural adjustment. Among the topics discussed is that of the American educational system, both for children and adults. A general outline of the public school system includes a discussion of the American tradition of public participation in education. A map of the United States is included. (SLD)

****
* Reproductions supplied by EDRS are the best that can be made *
* from the original document. *
****

HÂN HOAN CHÀO BẠN

ĐẾN HOA KỲ

Sách Chi Dẫn Dành Cho Người Tị Nạn

ED 403 374

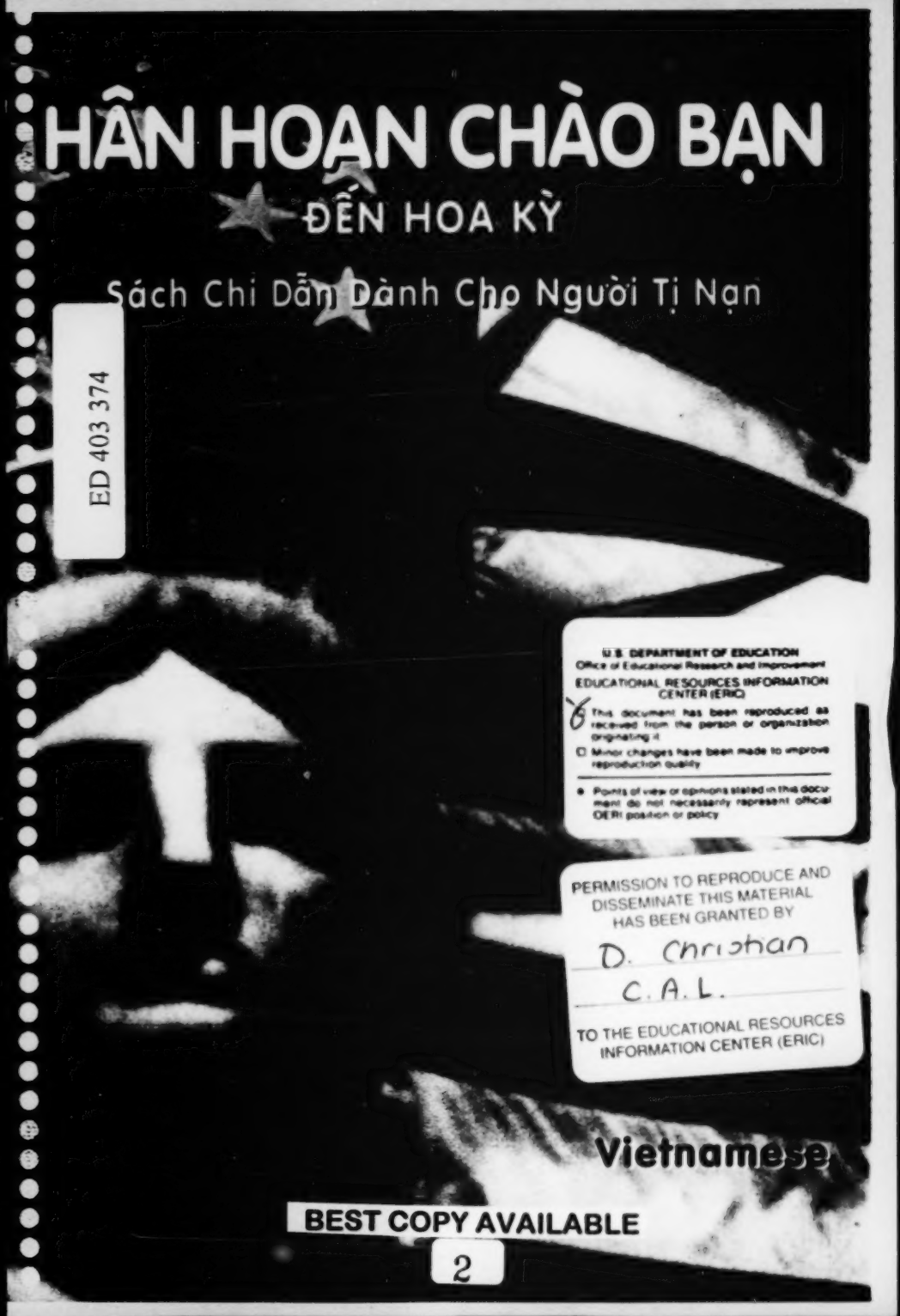

U.S. DEPARTMENT OF EDUCATION
Office of Educational Research and Improvement
EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION CENTER (ERIC)
This document has been reproduced as received from the person or organization originating it.
Minor changes have been made to improve reproduction quality.
Points of view or opinions stated in this document do not necessarily represent official OERI position or policy.

PERMISSION TO REPRODUCE AND DISSEMINATE THIS MATERIAL HAS BEEN GRANTED BY
D. Christian
C.A.L.
TO THE EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION CENTER (ERIC)

Vietnamese

BEST COPY AVAILABLE

HÂN HOAN CHÀO BẠN
ĐẾN HOA KỲ

Sách Chỉ Dẫn Dành Cho Người Tị Nạn

Xuất Bản Lần Thứ Nhất
1996

Trung Tâm Ngữ Học Ứng Dụng
Trung Tâm Phục Vụ Người Tị Nạn
biên soạn

Lê Văn Bình dịch

Nội dung của quyển sách này được triển khai và ấn hành theo một hợp đồng với Văn Phòng Dân Số, Tị Nạn, và Di Cư (Bureau of Population, Refugees, and Migration) thuộc Bộ Ngoại Giao Hoa Kỳ. Tuy nhiên, sách không phải là một ấn bản chính thức của Bộ Ngoại Giao Hoa Kỳ.

Sách được phép sao, chụp hay in lại toàn bộ. Tuy nhiên, hình ảnh và những lời trích dẫn không được phép sử dụng cho bất kỳ ấn bản nào khác hay cho những mục đích khác mà không có sự đồng ý minh thị của những tổ chức tặng dữ.

Đại diện các cơ quan sau đây đã đóng góp vào việc viết *Hân Hoan Chào Bạn Đến Hoa Kỳ: Sách Chỉ Dẫn Dành Cho Người Tị Nạn:*

African Services Committee of New York
Center for Applied Linguistics
Church World Service
International Catholic Migration Commission
International Institute of Erie, Pennsylvania
International Organization for Migration
International Rescue Committee
Iowa Department of Human Services
Jewish Family Services of Baltimore
Lutheran Social Services of the National Capital Area
Lutheran Social Services of Fargo, North Dakota
Maryland Office of Refugee Affairs
Office of Refugee Resettlement
Refugee Services Alliance of Houston
United States Catholic Conference
World Relief Refugee Services

Những cơ quan tặng dữ hình ảnh và những lời trích dẫn gồm có:

Về hình ảnh: Arizona International Refugee Consortium, Inc.
Center for Applied Linguistics
Lutheran Social Services of Fargo, North Dakota
Lutheran Social Services of the National Capital Area
PhotoDisc Inc.

Về những lời trích dẫn: *Scattered Children* (Save the Children Refugee Programs)
Bosnian Refugee Resettlement in the U.S.—Part II: Refugee Response (Center for Applied Linguistics)

Bìa và Trình Bày do SAGARTdesign thực hiện.

Hân Hoan Chào Bạn Đến Hoa Kỳ: Sách Chỉ Dẫn Dành Cho Người Tị Nạn cung cấp cho người tị nạn thông tin tổng quát về những điều họ sẽ gặp phải và những dịch vụ họ sẽ cần trong những tháng đầu tiên ở Hoa Kỳ. Sách này nhằm giúp những người tị nạn sắp đến Hoa Kỳ triển khai những mong ước thực tế về công việc làm, sức khoẻ và những khía cạnh khác trong cuộc sống ở Hoa Kỳ.

Sách chỉ dẫn được soạn thảo dưới sự điều khiển của Văn Phòng Dân Số, Tị Nạn, và Di Cư thuộc Bộ Ngoại Giao Hoa Kỳ (U.S. Department of State Bureau of Population, Refugees, and Migration). Các viên chức liên bang và tiểu bang, đại diện của các cơ quan tị nạn, và những người tị nạn mới đến đã đóng góp vào việc viết sách chỉ dẫn này.

Sách này được dịch ra nhiều thứ tiếng và phân phối cho các cơ quan tiến hành thủ tục định cư ở hải ngoại và những người tị nạn ở hải ngoại đã được phái bộ Hoa Kỳ chấp nhận vào Hoa Kỳ, nhưng chưa hoàn tất thủ tục. Sách cũng được phân phối cho những ai trợ giúp cho người tị nạn trong giai đoạn đầu định cư để cho những người cung cấp dịch vụ này biết được thông tin mà người tị nạn đã nhận được trước khi tới Hoa Kỳ.

Hân Hoan Chào Bạn Đến Hoa Kỳ: Sách Chỉ Dẫn Dành Cho Người Tị Nạn thay thế cho ấn bản trước đây dành cho người tị nạn có tựa đề là *Tài Liệu Hướng Dẫn Về Định Cư Tại Hoa Kỳ*.

Mục Lục

Lời Mở Đầu **3**

Dẫn Nhập **5**

1. Tiến Trình Trước Khi Đến Hoa Kỳ **9**

2. Vai Trò Cuả Các Quan Định Cư **17**

3. Các Dịch Vụ Cộng Đồng **21**

4. Nhà Ở **27**

5. Chuyên Chở **33**

6. Việc Làm **37**

7. Giáo Dục **55**

8. Sức Khoẻ **65**

9. Quản Lý Tiền Bạc Cuả Bạn **71**

10. Quyền Lợi Và Trách Nhiệm Cuả Người Tị Nạn **77**

11. Thích Ứng Văn Hoá **83**

BEST COPY AVAILABLE

Sách chỉ dẫn định cư này sẽ giúp bạn chuẩn bị những tháng đầu tiên của mình tại Hoa Kỳ. Nó mô tả những bước đầu của việc định cư và cung cấp thông tin về những lãnh vực căn bản trong đời sống tại Hoa Kỳ. Không có một sách chỉ dẫn nào có thể cho bạn biết đủ mọi thứ mà bạn cần biết, bởi vì định cư là một tiến trình lâu dài và phức tạp, độc đáo với từng cá nhân người tị nạn. Nếu bạn không hiểu điều nào được bàn luận trong tập sách này, hoặc nếu những câu hỏi của bạn về cuộc sống tại Hoa Kỳ không được trả lời ở đây, thì những nhân viên của cơ quan tị nạn của bạn sẽ giúp bạn tìm ra câu giải đáp sau khi bạn đến Hoa Kỳ. Thái độ tìm hiểu, cởi mở có lẽ sẽ là tích sản quý báu nhất của bạn trong việc thích ứng thành công với cuộc sống tại Hoa Kỳ.

Chúng tôi xin chúc lành cho bạn.

Hoa Kỳ là một quốc gia rộng lớn, đa dạng; vì vậy khó mà tổng quát hoá được. Trong phạm vi biên giới quốc gia, Hoa Kỳ chứa đựng những tương phản về địa lý, những vùng khí hậu khác nhau, và sự dị biệt lớn lao giữa dân tộc tự gọi mình là người Mỹ. Người Mỹ thuộc nhiều chủng tộc và sắc dân khác nhau, và họ cũng giữ những niềm tin về tôn giáo và giá trị khác nhau. Hậu quả là nhiều điều bạn nghe về Hoa Kỳ có thể không đúng sự thực. Ngay cả thông tin do bạn bè và những người khác đang ở Hoa Kỳ cung cấp cũng có thể không đúng với trường hợp của bạn.

Mỗi cộng đồng ở Hoa Kỳ khác nhau, và có những thủ tục và hệ thống làm việc khác nhau đối với những người mới đến. Nhân viên cơ quan định cư của bạn sẽ giúp bạn học hỏi về quốc gia mới này và cộng đồng địa phương mà bạn sinh sống.

Một bài học mà bạn sẽ mau lẹ học được là hầu hết người Mỹ coi trọng sự tự tin và trách nhiệm cá nhân. Người ta mong bạn đi làm càng sớm càng tốt khi có việc để bắt đầu nuôi mình và gia đình. Kém tiếng Anh không cản trở bạn tìm ra việc làm, nhưng bạn cần học thêm tiếng Anh để thăng tiến lên việc làm tốt hơn. Trong hầu hết các cộng đồng, bạn sẽ tìm ra những lớp học giúp bạn lợi dụng các cơ hội để thăng tiến.

Bài học thứ hai mà bạn sẽ học được là sự định cư là một quyết định trường cửu. Đó là bước đầu tiên để trở thành thường trú nhân và công dân Hoa Kỳ.

BEST COPY AVAILABLE

Là người tị nạn, bạn có thể mất hết mọi thứ, nhưng ở Hoa Kỳ, bạn được cơ hội bắt đầu lại và làm lại cuộc đời. Bắt đầu lại có thể không dễ dàng, nhưng điều đó có thể làm được. Hơn một triệu người tị nạn đến trước bạn, và hầu hết đều thành công. Bạn mang theo tài năng đặc biệt, quá trình và văn hoá, và lòng can đảm cuả bạn.

Những người tị nạn đã đến trước bạn có thể san xẻ những lời khuyên sau đây:

- Hãy cởi mở.
- Đừng vội phán đoán.
- Hãy cố gắng học và nói tiếng Anh.
- Hãy cố tìm hiểu văn hoá Hoa Kỳ mà không chỉ trích bằng cách so sánh với văn hoá cuả bạn.
- Hãy tham gia vào cuộc sống Hoa Kỳ.
- Hãy chú trọng là bạn đã thành đạt đến đâu rồi, chứ không phải bạn phải thành đạt đến đâu.
- Hãy có việc làm càng sớm càng tốt, và hãy lập kế hoạch tìm ra việc làm tốt hơn trong tương lai.

Những chương sau đây chứa đựng thông tin về cuộc sống mới và quốc gia mới cuả bạn; nó sẽ giúp bạn trong việc định cư. Thông tin ắt là ngắn và chắc chắn không đầy đủ. Bạn hãy nhớ rằng mặc dầu hầu hết người Mỹ ngưỡng mộ sự tự tin, họ cũng trọng người nêu ra những câu hỏi. Đó là cách bắt đầu học hỏi tốt nhất.

BEST COPY AVAILABLE

Sở Di Trú và Nhập Tịch Hoa Kỳ (Immigration and Naturalization Service, INS) đã chấp nhận bạn vào nước Mỹ rồi, bây giờ chỉ còn vài thủ tục mà bạn phải làm trước khi bạn lên đường:

- Bạn và gia đình phải khám sức khoẻ.
- Một cơ quan định cư tại Hoa Kỳ phải chuẩn bị cho việc đến nơi của bạn để việc di chuyển của bạn được suông sẻ.
- Chuyến đi Hoa Kỳ của bạn sẽ được sắp xếp sau khi tất cả các chuẩn bị khác đã được hoàn tất.

Trong khi bạn còn chờ định cư, nhân viên tiến hành thủ tục sẽ giúp bạn hẹn khám sức khoẻ, đảm bảo rằng cơ quan định cư của bạn có đủ thông tin về bạn và gia đình, và sắp xếp chuyến đi đến nơi định cư tại Hoa Kỳ. Nếu bạn cần một chiếc xe lăn, đồi nạng chống, hay một thứ hỗ trợ đặc biệt trong chuyến đi đến Hoa Kỳ, bạn hãy nhớ nói với cơ quan tiến hành thủ tục. Thời gian chờ đợi là thời gian quý báu để học hỏi càng nhiều càng tốt về nước Mỹ, và học thêm chút ít tiếng Anh nếu có thể được.

Khám Sức Khoẻ

Khám sức khoẻ là điều bắt buộc đối với bạn và gia đình. Ở hầu hết khắp nơi, việc khám sức khoẻ được miễn phí. Khám sức khoẻ sẽ:

- quyết định xem bạn có bệnh tật gì cần phải đối phó trước khi khởi hành đi Hoa Kỳ,
- đảm bảo không có những bệnh tật có thể khiến cho bạn và gia đình không hội đủ điều kiện để đi Hoa Kỳ, và
- cung cấp thông tin cho các cơ quan định cư tại Hoa Kỳ về bệnh tật cần phải theo dõi sau khi bạn đến cộng đồng mới.

Nếu bạn không lên đường trong vòng một năm sau khi khám sức khoẻ, bạn phải khám lại trước khi đi Hoa Kỳ.

Phỏng Vấn Trước Khi Khởi Hành

Nhân viên tiến hành thủ tục sẽ phỏng vấn bạn để thu thập thông tin nhằm giúp cho việc định cư của bạn được suông sẻ hơn. Nếu bạn có thân nhân hay bạn bè sống ở Hoa Kỳ, bạn sẽ được yêu cầu cung cấp tên họ, địa chỉ và số điện thoại của họ. Nếu thân nhân trực hệ của bạn, chẳng hạn vợ/chồng hay con cái, đang ở Hoa Kỳ rồi, bạn sẽ được định cư cùng thành phố. Nếu bạn có bà con xa, chẳng hạn anh em họ, hay nếu bạn yêu cầu được định cư gần một người bạn, cơ quan phụ trách định cư sẽ quyết định nơi định cư sau khi cứu xét xem ở cộng đồng đó có những dịch vụ cần thiết hay có thể dễ tìm việc làm không. Nếu thân nhân của bạn cũng đang được cứu xét định cư ở Hoa Kỳ, bạn có thể thỉnh cầu cho định cư cùng một cộng đồng, nhưng không có gì bảo đảm rằng việc này sẽ được thực hiện.

Bạn hãy nhớ cung cấp cho cơ quan tiến hành thủ tục thông tin càng cập nhật hoá càng tốt trước khi khởi hành, để cho cơ quan định cư có thể đưa ra quyết định tốt nhất về nơi định cư của bạn. Sau khi đến Hoa Kỳ, bạn sẽ thấy khó khăn nếu muốn di chuyển nhanh đến một chỗ mới, bởi vì di chuyển như vậy thường khá tốn kém. Hơn nữa, hầu hết những dịch vụ định cư chỉ dành cho bạn ở nơi định cư đầu tiên mà thôi.

Cơ Quan Định Cư

Cơ quan định cư ở Hoa Kỳ sẽ được chỉ định để hỗ trợ bạn trong những giai đoạn đầu của việc định cư. Cơ quan này sẽ nhận thông tin về lý lịch của bạn và gia đình, gồm tên họ, tuổi, và nghề nghiệp của mỗi người; sắc tộc, quốc gia, và tôn giáo; bệnh tật cần theo dõi; và địa chỉ của thân nhân đang ở tại Hoa Kỳ. Cơ quan định cư sẽ chọn thành phố mà bạn sẽ được đưa đến, có cứu xét đến các yếu tố như xem bạn sẽ được đoàn tụ với những người trong gia đình đang ở Hoa Kỳ hay không,

dễ kiếm việc làm hay không, và có những dịch vụ cần thiết hay không. Trước khi ra đi, bạn sẽ được báo trước là bạn sẽ sinh sống tại nơi nào ở Hoa Kỳ. Cơ quan định cư đảm bảo rằng sẽ có người đón bạn tại phi trường khi bạn đến, sẽ có chỗ cho bạn ở, và bạn sẽ nhận được thông tin về cộng đồng mới. (Vai trò cuả cơ quan định cư sẽ được giải thích với chi tiết ở Chương 2)

Di Chuyển Đến Hoa Kỳ

Bạn có thể tự mình sắp xếp chuyến đi, hay bạn có thể nhờ nhân viên tiến hành thủ tục sắp xếp chuyến đi cho bạn. Khi bạn tự mình sắp xếp chuyến đi, bạn phải báo cho nhân viên tiến hành thủ tục trước khi bạn ra đi.

Nếu cơ quan tiến hành thủ tục mua vé cho bạn, thì tiền mua vé là món nợ mà bạn phải trả lại. Trước khi khởi hành đi Hoa Kỳ, bạn sẽ ký một giấy nợ hứa trả lại các chi phí di chuyển. Trong khoản từ ba đến sáu tháng sau khi tới Hoa Kỳ, bạn sẽ bắt đầu nhận những hoá

đơn hàng tháng cho phép bạn trả món nợ nầy từng kỳ trong vòng ba năm. Tiền bạn hoàn trả sẽ sung vào một quỹ giúp những người tị nạn khác di chuyển đến Hoa Kỳ.

Cũng như những hành khách quốc tế đi về du lịch, bạn và gia đình được phép mang theo một trọng lượng tối đa cho từng người. Bạn hãy hỏi nhân viên tiến hành thủ tục về những qui định chính xác cần phải tuân theo trên chuyến bay của bạn. Tiền trả cho việc chuyên chở hành lý vượt quá trọng lượng vừa nói là trách nhiệm của bạn, và rất đắt. Nếu bạn mang theo thú vật nuôi trong nhà, bạn phải trả tiền chuyên chở cho nó và phải tuân theo luật Quan Thuế Hoa Kỳ và những qui định của hãng hàng không về việc chuyên chở thú vật. Điều quan trọng là bạn cần phải báo cho nhân viên tiến hành thủ tục nếu bạn di chuyển với thú vật nuôi trong nhà, để cho cơ quan định cư tại Hoa Kỳ có thể tìm ra chỗ ở cho phép mang thú vật vào.

Luật Quan Thuế Hoa Kỳ không cho phép mang vào quốc gia nầy một số đồ đạc. Các đồ đạc nầy gồm cả thuốc hút, trái cây, cây nhỏ, rau cải, và thịt tươi. Thuốc men có toa bác sĩ có thể được mang vào, nhưng phải dán nhãn hiệu rõ ràng. Nếu bạn cần hỏi về thứ gì có thể mang vào Hoa Kỳ, bạn hãy hỏi nhân viên tiến hành thủ tục.

Nếu cuộc hành trình của bạn đòi hỏi phải quá cảnh vài ba địa điểm, các đại diện của Cơ Quan Quốc Tế Về Di Trú (IOM) sẽ giúp bạn tại hầu hết các địa điểm đó.

Nếu bạn gặp khó khăn trong cuộc hành trình (chẳng hạn người trong gia đình bị bệnh), đại diện của IOM sẽ phụ giúp bạn và sẽ thông báo cho cơ quan định cư nếu ngày giờ đến bị chậm trễ lại. Tại Hoa Kỳ, đại diện của IOM sẽ gặp bạn tại phi trường và giúp bạn lo thủ tục nhập cư. Nếu cần, họ sẽ giúp bạn đi đến chuyến bay nối tiếp.

Trước khi khởi hành, bạn sẽ nhận một túi xách đựng các hồ sơ bắt buộc phải có để được nhập cảnh, bao gồm các hồ sơ về di trú, y tế và định cư. Bạn hãy cẩn thận đừng để mất trong cuộc hành trình. Bạn phải mang theo những hồ sơ này theo mình, đừng mở ra hay bỏ vào va li. Những hồ sơ này phải được trình cho các giới chức di trú tại phi trường Hoa Kỳ đầu tiên mà bạn đến. Tại đó, các giới chức này sẽ mở túi xách ra, xem xét các hồ sơ, và trả lại cho bạn một số. Cơ quan định cư sẽ yêu cầu cho xem các hồ sơ này khi bạn đến nơi định cư và sẽ chụp phóng ảnh những hồ sơ này.

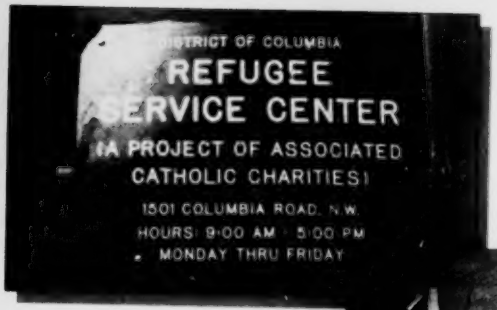

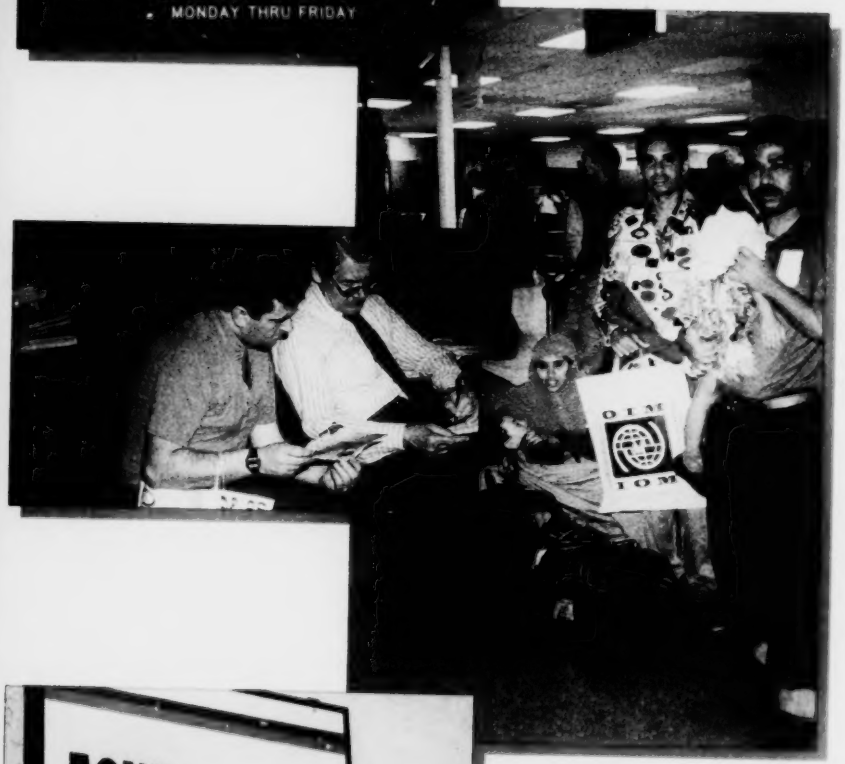

BEST COPY AVAILABLE

Một khiá cạnh độc đáo cuả chương trình định cư Hoa Kỳ là sự cộng tác giữã chính quyền và các tổ chức tư nhân. Chính quyền ban hành luật và những chỉ hướng, và cung cấp tiền bạc cho một số dịch vụ mà người tị nạn sẽ nhận được. Cơ quan phụ trách định cư cung cấp những dịch vụ được yêu cầu nầy và có thể trợ giúp thêm nữã.

Trước khi đến, mỗi người tị nạn được chấp nhận vào Hoa Kỳ sẽ được giao cho một cơ quan định cư đảm trách. Cơ quan nầy có thể là một tổ chức thuộc về một tôn giáo, một tổ chức tư nhân, một cơ quan cuả tiểu bang, hay một tổ chức cuả sắc dân thiểu số. Cơ quan định cư cuả bạn sẽ có văn phòng địa phương, ở tại hoặc gần thành phố nơi bạn sẽ sinh sống, với nhân sự sẽ trợ giúp bạn. Nếu bạn có thân nhân sống trong vùng nầy, họ có thể giúp đỡ bạn trong việc định cư. Một vài cơ quan có người tình nguyện trợ giúp bạn lúc mới đến.

Mặc dũ một vài cơ quan định cư thuộc về các nhóm tôn giáo, bạn không bị bắt buộc phải tham gia vào các hoạt động tôn giáo cuả họ, và các cơ quan định cư bị cấm khuyến khích người tị nạn gia nhập các nhóm tôn giáo cuả họ.

Khi bạn đến thành phố ở chặng cuối cùng, bạn sẽ được thân nhân, bạn bè, hay một người đại diện cuả cơ quan định cư ra đón. Bạn sẽ được sắp xếp chỗ ở. Đó có thể là nơi tạm trú với thân nhân hay trong một khách sạn, hay là nơi thường trú, chẳng hạn một chung cư. (Nhà ở sẽ được giải thích với thêm chi tiết ở Chương 4)

Nhân viên định cư, với sự hỗ trợ của thân nhân, bạn bè và những người tình nguyện, sẽ giúp bạn làm quen với cộng đồng mới. Với sự giúp đỡ của họ, bạn sẽ

- tìm ra chỗ ở lâu dài,
- có được bàn ghế và quần áo,
- có được thẻ An Ninh Xã Hội (Bạn cần có biên nhận đã nộp đơn xin thẻ này để bắt đầu đi tìm việc),
- học hỏi sử dụng hệ thống chuyên chở công cộng địa phương,
- bắt đầu học hỏi phong tục và luật pháp Hoa Kỳ,
- ghi danh cho con cái đi học,
- tìm ra việc làm,
- học hỏi về hệ thống tiền tệ Hoa Kỳ,
- sắp xếp để đi khám sức khoẻ, hay theo dõi bệnh hoạn, nếu cần, liền sau khi đến Hoa Kỳ,
- tìm ra các chương trình dạy tiếng Anh hay những người tình nguyện dạy kèm, và
- tìm hiểu về những dịch vụ cộng đồng có sẵn trong vùng.

Các cơ quan định cư đảm bảo rằng tất cả chi tiêu cần thiết và phí tổn sinh hoạt tối thiểu cuả bạn trong vòng 30 ngày đầu tiên tại Hoa Kỳ sẽ được trang trải. Một số cơ quan trả các chi phí; các cơ quan khác giao tiền thẳng cho bạn hay cho thân nhân, và bạn sẽ phải trả một phần hay tất cả chi phí cuả bạn. Ngoài ra, cơ quan định cư sẽ chỉ dẫn và cung cấp một số dịch vụ khác ít nhất trong 90 ngày sau khi bạn đến. Sau đó, các dịch vụ sẽ thay đổi tuỳ theo nhu cầu cá nhân và tuỳ theo cơ quan định cư. Bạn có thể được giới thiệu đến các cơ quan và tổ chức khác để được giải đáp các thắc mắc hoặc thoả mãn các nhu cầu đặc biệt.

Các cơ quan định cư không chịu trách nhiệm trả các hoá đơn và nợ nần cuả bạn. Bạn cần phải làm việc, bởi vì bạn chịu trách nhiệm đối với các chi tiêu cuả bạn. Nếu bạn cân nhắc tới việc di chuyển đến một cộng đồng khác, bạn hãy nhớ rằng cơ quan định cư không có trách nhiệm chuyển bạn đi. Và cơ quan định cư ở vùng mà bạn chuyển tới không bắt buộc phải giúp đỡ bạn. Với quyết định di chuyển, bạn nhận trách nhiệm tự lo lấy cho mình. Nếu có vấn đề gì về việc di chuyển, bạn hãy nói chuyện với nhân viên định cư.

Người Mỹ coi trọng sự tự tin và sẽ mong chờ bạn có sáng kiến trong việc xây dựng cuộc đời cuả bạn tại Hoa Kỳ. Sự thành công trong vấn đề định cư tùy thuộc nhiều ở thái độ và cố gắng cuả bạn cũng như ở loại giúp đỡ mà bạn nhận được.

BEST COPY AVAILABLE

Ngoài cơ quan định cư của bạn, còn có những chương trình liên bang và những cơ quan dịch vụ cộng đồng nhằm giúp người ta lo lấy cho mình. Người tị nạn có đủ điều kiện để hưởng các dịch vụ xã hội, chẳng hạn sự yểm trợ về lương bổng và khuyên bảo về việc gia đình, nhưng những dịch vụ và sự khả dụng thay đổi từ nơi này sang nơi khác. Là người tị nạn, bạn cũng cần biết xem bạn có đủ điều kiện hưởng các dịch vụ phụ thêm này hay không, và làm cách nào để nộp đơn xin. Các cơ quan định cư sẽ giúp bạn hiểu biết về các loại dịch vụ trong cộng đồng địa phương của bạn.

Có những tổ chức và chương trình cung cấp những trợ giúp tạm thời, nếu cần, trong khi bạn đang làm việc để tiến tới tự túc. Bạn có đủ điều kiện hay không để hưởng một dịch vụ nào đó thường dựa trên nhu cầu, có cân nhắc đến lương bổng cá nhân, chỗ ở, tuổi tác, hay những yếu tố khác nữa. Nếu tình hình thay đổi hay nếu bạn không hội đủ điều kiện mà chương trình đòi hỏi, những dịch vụ này có thể chấm dứt hay giảm đi.

Cơ quan định cư là đầu mối trước tiên cung cấp cho bạn thông tin và cách tiếp cận với các dịch vụ cộng đồng. Một số tổ chức và dịch vụ mà cơ quan có thể móc nối cho bạn bao gồm những thứ dưới đây:

Các hiệp hội tương trợ, hiện diện trong nhiều cộng đồng, là những tổ chức được thành lập bởi các người tị nạn và di dân cũ để giúp đỡ người của họ. Một vài hội tương trợ cung cấp những dịch vụ chẳng hạn hướng dẫn định cư trong cộng đồng, phụ giúp về chuyên chở, quần áo và bàn ghế cho người tị nạn và những người mới đến khác.

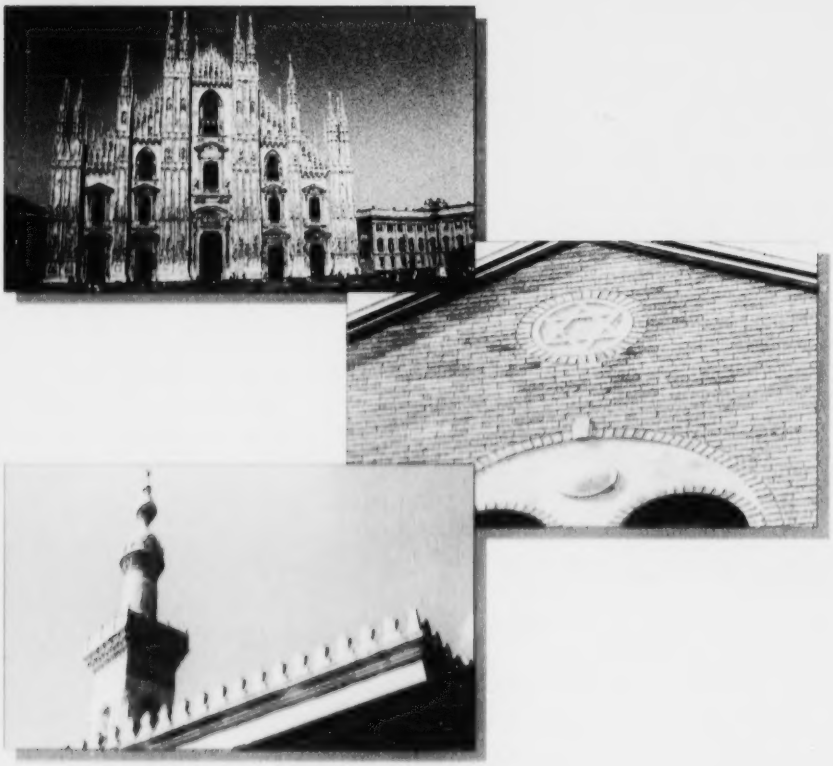

Các cơ quan dịch vụ xã hội cung cấp nhiều loại dịch vụ cho toàn thể cộng đồng, kể cả người tị nạn. Những cơ quan này thông thường trợ giúp những người có nhu cầu đặc biệt, chẳng hạn các gia đình có lợi tức thấp, những kẻ không nhà, và những người tật nguyền.

Các định chế tôn giáo, chẳng hạn nhà thờ, đền thờ Hồi giáo, và nhà thờ Do Thái giáo, không những là chỗ thờ phượng mà còn cung ứng nhiều loại dịch vụ khác. Một số cơ sở này có thư viện hay lớp học cuối tuần dành cho trẻ em; một số khác phân phát quần áo và bàn ghế đã dùng rồi; một số khác nữa lại cung ứng

các chương trình dành cho những người mới tới hay người già.

Phiếu Thực Phẩm là chương trình liên bang nhằm cung ứng mức dinh dưỡng đầy đủ cho người có lợi tức thấp. Người tị nạn có thể nộp đơn xin phiếu thực phẩm tại văn phòng chính phủ tại địa phương được chỉ định. Những người nộp đơn phải điền vào mẫu đòi hỏi bằng chứng về lương bổng và về các thông tin cá nhân khác. Mức trợ giúp về thực phẩm được đựa trên số người và mức lợi tức của gia đình. Phiếu thực phẩm chỉ dùng mua thực phẩm mà thôi; những thứ không thuộc nhóm thực phẩm, chẳng hạn thuốc điếu, rượu, tã lót, sản phẩm bằng giấy, hay xà bông, không thể mua bằng phiếu thực phẩm.

Trợ Cấp Chất Đốt là một chương trình liên bang giúp người có lợi tức thấp trả chi phí sưởi ấm. Người tị nạn có đủ điều kiện nộp đơn xin trợ cấp chất đốt ở một văn phòng chính phủ địa phương. Người đứng xin phải điền những mẫu đòi hỏi bằng chứng về lợi tức và những thông tin cá nhân khác.

Những Chương Trình Trợ Cấp Tiền Mặt nhằm giúp những người không thể tìm được việc làm, được quản lý bởi cấp địa phương và có thể khác biệt giữa các cộng đồng. Người tị nạn có thể nộp đơn xin ở văn phòng địa phương được chỉ định. Người đứng đơn phải điền những mẫu đòi hỏi bằng chứng về lợi tức và những thông tin cá nhân khác. Những chương trình trợ cấp tiền mặt này bị giới hạn trong một số tháng, và nhiều chương trình có những đòi hỏi phụ thêm, chẳng

hạn sự tích cực tham gia tìm việc làm hay thường xuyên tham dự các chương trình huấn luyện.

Lợi Tức An Ninh Xã Hội Bổ Sung (SSI) là chương trình liên bang dành cho người già 65 tuổi trở lên hoặc những người mù hay tật nguyền. Người tị nạn hội đủ điều kiện hưởng SSI có thể nộp đơn xin tại văn phòng An Ninh Xã hội, cùng nơi mà bạn phải đến xin thẻ An Ninh Xã Hội.

Cảnh Sát có trách nhiệm thi hành luật pháp và đảm bảo an ninh công cộng. Họ cũng giúp người ta theo những phương cách ít chính thức hơn, chẳng hạn đáp ứng các trường hợp cấp cứu, làm việc trong các khu đông dân nghèo nàn để cải thiện các mối quan hệ trong cộng đồng, chỉ đường cho những người bị lạc.

Sở Cứu Hoả và **Dịch Vụ Cấp Cứu Y Tế** đều có ở tất cả các cộng đồng. Nếu bạn cần giúp đỡ trong trường hợp khẩn cấp, số điện thoại cần gọi trong hầu hết các nơi ở Hoa Kỳ là **911**. Nếu bạn dùng số điện thoại khẩn cấp 911, bạn hãy sẵn sàng báo cho tổng đài biết tính chất của tình trạng khẩn cấp đó ("Cảnh Sát/Police," "Hoả Hoạn/Fire," "Cứu Cấp/Ambulance") và địa điểm của bạn. Nếu bạn không thể giải thích vấn đề bằng tiếng Anh, bạn chỉ cần nói "Hãy Cứu Tôi/Help" hay "Khẩn Cấp/Emergency" và đừng cắt điện thoại. Đường điện thoại mở sẽ chỉ cho biết chỗ bạn đang ở.

Biết về những dịch vụ trong cộng đồng của bạn và dùng một cách khôn khéo sẽ làm dễ dàng cho việc thích ứng cuộc sống của bạn tại Hoa Kỳ. Nếu bạn rất may mắn có bạn bè hay gia đình bên cạnh, sự yểm trợ của họ cũng sẽ rất quan trọng.

Những dịch vụ cộng đồng khác sẽ được thảo luận trong Chương 7 (Giáo Dục) và Chương 8 (Sức Khoẻ).

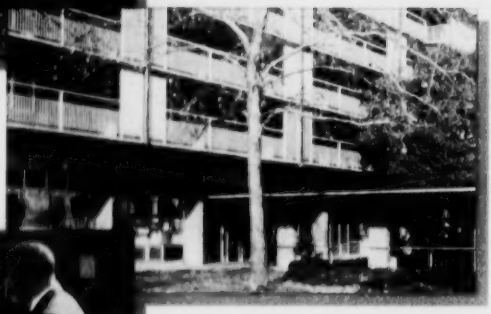

BEST COPY AVAILABLE

Khi bạn mới tới Hoa Kỳ, sẽ có sẵn chỗ cho bạn ở. Bạn có thể kỳ vọng chỗ ở đầu tiên sẽ được cung cấp với những tiện nghi căn bản và có thể sẽ ở khu lao động, pha trộn về màu da và sắc tộc. Chỗ ở đầu tiên của bạn có thể chỉ là tạm thời. Lúc ban đầu ở Hoa Kỳ, bạn có thể sống với thân nhân đã ở đây lâu, trong một căn chung cư, trong một khách sạn, hay ở một trung tâm đón tiếp (thường có quan hệ với cơ quan định cư). Nếu còn độc thân, bạn có thể được xếp chung với những người tị nạn độc thân khác, ít nhất là tạm thời.

Cơ quan định cư chịu trách nhiệm đảm bảo chỗ ở cho bạn trong tháng đầu tiên ở Hoa Kỳ. Nếu bạn có thân nhân ở Hoa Kỳ, họ có thể được yêu cầu sắp xếp nhà cửa cho bạn, và họ có thể nhận trợ giúp tài chánh của cơ quan định cư.

Sự sắp xếp nhà ở lâu dài sẽ được thảo luận với bạn không bao lâu sau khi bạn đến Hoa Kỳ. Tìm ra một chỗ ở thích hợp là điều không dễ dàng đối với người Mỹ, và có lẽ khó đối với bạn. Chỗ ở đầu tiên của bạn, mặc dầu bạn có đủ tiền trả, có thể không phải là chỗ chọn lựa hàng đầu của bạn. Bạn sẽ muốn cân nhắc địa điểm, loại chỗ ở (chung cư hay nhà), và khoảng cách đến trường học, sở làm, chuyên chở công cộng, và các cửa hàng. Bạn cần nói chuyện với cơ quan định cư, gia đình, bạn bè, và những người khác về những khu vực cần nên xem xét khi tìm chỗ ở. Bạn hãy nghĩ rằng sự tìm kiếm sẽ mất năm ba tuần lễ.

Có nhiều loại chỗ ở trong hầu hết các cộng đồng ở Hoa Kỳ

- các khu chung cư,
- ngôi nhà ở biệt lập,
- nhà di động,
- phòng trong ngôi nhà hay một căn chung cư.

Nguồn cung cấp địa điểm nhà cửa gồm có:

- bạn bè,
- bạn đồng sở,
- cơ quan định cư,
- các bảng quảng cáo "Cho Thuê" (For Rent) trên hoặc gần các cao ốc,
- văn phòng phụ trách việc cho thuê trong các cao ốc,
- báo chí (mục "Quảng Cáo"), và
- các cơ quan địa ốc (họ có thể tính tiền lệ phí)

Một căn chung cư thường gồm có nhà bếp với bếp nấu, bồn rửa chén đĩa, và tủ lạnh; nhà tắm; một hay nhiều phòng ngủ; tủ quần áo; và một phòng khách và phòng ăn. Trong những căn chung cư nhỏ, vài ba trong những phòng này được phối trí thành một.

Bạn có thể đoán được rằng tiền thuê nhà thường chiếm một tỷ lệ cao trên chi tiêu hàng tháng của bạn. Tiền thuê nhà thay đổi từ tiểu bang này sang tiểu bang khác, từ thành phố này sang thành phố khác, và giữa các cộng đồng trong cùng một khu vực. Tiền thuê nhà có thể bao gồm phí tổn về các tiện nghi (điện, sưởi ấm, nước, hơi đốt, đổ rác) hoặc phí tổn về các tiện nghi có thể được tính riêng. Trước khi ký hợp đồng thuê nhà, bạn cần phải hỏi chủ nhà xem phí tổn về các tiện nghi có tính chung trong tiền nhà hay không.

"Đối với chúng tôi, đó là một căn chung cư xinh đẹp, đầy đồ đạc mà chúng tôi chưa từng thấy trước đây.

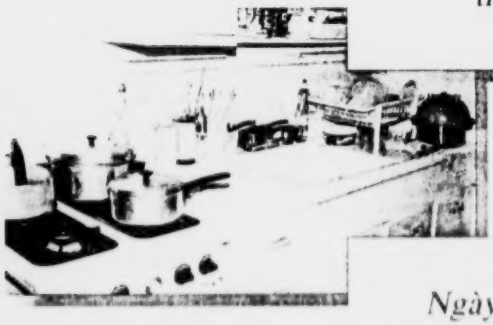

Ngày nay tôi biết rằng những người sống trong khu láng giềng này rất nghèo. Căn chung cư thì nhỏ và như chiếc hộp.

Nhưng tôi và các con tôi đã cùng nhau chùi rửa các bức tường cho đến khi bóng loáng dưới ánh nắng yêu ớt, và chúng tôi thoải mái trong căn nhà mới."

Khi thuê một căn chung cư hay một căn nhà, bạn phải ký một hợp đồng hay khế ước thuê nhà (rental agreement or lease). Đây là một văn kiện pháp lý bảo vệ người thuê nhà và chủ nhà. Khế ước này bảo vệ bạn khỏi bị chủ nhà đối xử bất công. Và luật về thuê nhà đòi hỏi chủ nhà thoả mãn những tiêu chuẩn tối thiểu về an toàn và vệ sinh đối với những tài sản cho thuê.

Trong khế ước, bạn đồng ý về những điểm sau đây:

- số người ở trong căn chung cư,
- ngày phải trả tiền thuê nhà (thông thường giữa ngày 1 và ngày 5),
- căn chung cư sẽ được giữ gìn sạch sẽ và không hư hao,
- số tháng bạn đồng ý ở (thông thường là 12 tháng), và
- những điều kiện đối với việc chấm dứt khế ước.

Ngoài việc ký khế ước, bạn cũng có thể được yêu cầu cung cấp bằng chứng rằng tiền thuê nhà sẽ được trả. Nếu bạn hiện đang không có việc làm, bạn có thể cần tìm ra người "đồng đứng tên" (co-signer), tức người sẽ ký tên chung với bạn. Người thuê nhà thông thường được yêu cầu đóng tiền thế chân (security deposit) khi ký hợp đồng thuê nhà. Số tiền này, thường bằng một tháng tiền thuê, sẽ được hoàn trả cho bạn khi bạn trả lại căn chung cư nếu bạn làm tròn những điều kiện trong khế ước.

Nếu bạn vi phạm những điều thoả thuận trong khế ước, bạn có thể bị trục xuất ra khỏi nhà và mất tiền thế chân.

BEST COPY AVAILABLE

Chuyên chở công cộng khác biệt nhau rất nhiều trên nước Mỹ. Nhiều thành phố cung ứng hệ thống chuyên chở công cộng rộng lớn (xe buýt, xe điện ngầm, hay xe lửa ra vào thành phố) cho phép người ta hưởng cuộc sống năng động mà không cần phải có xe hơi. Cũng có xe taxi, nhưng thông thường đắt tiền. Thông tin chi tiết về chuyên chở công cộng tại địa phương sẽ được cơ quan định cư của bạn cung cấp ngay sau khi bạn đến.

Trong những khu vực mà chuyên chở công cộng không có hay không được tiện lợi, những người mới đến có thể muốn có xe hơi càng sớm càng tốt. Tuy nhiên, bạn sẽ chịu nhiều trách nhiệm khi làm chủ và lái xe hơi.

Muốn lái xe một cách hợp pháp, bạn phải có bằng do địa phương cấp. Hầu hết các tiểu bang đều đòi hỏi xe phải đóng bảo hiểm. Bằng lái quốc tế không được chấp nhận để thay thế bằng lái do địa phương cấp. Tuổi nhỏ nhất cho người muốn có bằng lái xe thay đổi từ tiểu bang này sang tiểu bang khác. Bạn sẽ nhận

"Một ngày nọ tôi đang đi xe buýt...Khi nhìn xung quanh, tôi thấy rất nhiều loại người khác nhau. Có những người da trắng, những người Mỹ gốc Phi Châu, những người nói tiếng Tây Ban Nha. Và chẳng ai để ý tới ai, nhìn chòng chọc hay chỉ chỏ. Tôi cũng đi xe buýt, và không ai để ý chút nào đến tôi hay bề ngoài và vẻ mặt của tôi."

được bằng lái do Sở Xe Tự Động cấp sau khi bạn đậu bài thi viết, trắc nghiệm tầm nhìn, và phần thi lái.

Khi bạn định mua một chiếc xe, bạn nên lưu ý tới giá cả của những thứ sau đây:

- bảo hiểm (khác nhau từ tiểu bang này sang tiểu bang khác, nhưng giá cao hơn đối với những người không có lai lịch về lái xe ở Hoa Kỳ),
- bảo trì xe,
- xăng,
- các chứng nhận, đăng ký, khám xe theo luật định, và thuế,
- chỗ đậu xe.

Bằng lái không có giá trị vĩnh cửu. Nó phải được tái tục thường xuyên, và vi phạm một số luật lệ có thể đưa đến mất bằng lái xe. Chẳng hạn, lái xe trong khi bị tác dụng của rượu có thể đưa đến mất bằng lái xe, bị phạt nặng, và ngồi tù.

New York → Los Angeles	(2,911 Miles/4,684 Kilometers)
New York → Chicago	(818 Miles/1,316 Kilometers)
New York → Miami	(1,325 Miles/2,132 Kilometers

BEST COPY AVAILABLE

HELP WANTED
CALL FOR APPT 683-9035
TRUCK DRIVERS
CLASS A VA. DL REQUIRED

Ở Hoa Kỳ, có việc làm sẽ được coi trọng. Vì vậy làm việc và trở nên tự túc là một trong những ưu tiên quan trọng nhất cho những người tị nạn mới đến. Người ta nghĩ bạn cần nhận một việc làm, ngay cả khi nó không được trả lương cao hoặc không thuộc nghề trước đây của bạn.

Một trong những mục tiêu đầu tiên của bạn sau khi đến Hoa Kỳ là tìm ra một việc làm. Trong khi bạn có thể nhận được sự giúp đỡ của cơ quan tìm việc được thành lập để giúp đỡ cho người tị nạn tìm việc, sự cố gắng cá nhân và thái độ của bạn lại còn quan trọng hơn. Chính phủ hoặc cơ quan định cư không đảm bảo việc làm cho bạn. Bạn sẽ cạnh tranh với những người khác để giành lấy cùng một việc làm; vì thế, phát huy thái độ tích cực và chứng tỏ rằng bạn sẵn sàng đi làm là điều tối cần thiết.

Việc làm đầu tiên của bạn hầu như chắc chắn là một trong vài ba việc mà bạn sẽ nắm lấy, nhưng nó sẽ là một bước quan trọng trong việc thiết lập một lý lịch về việc làm (work history) ở Hoa Kỳ. Khi khả năng Anh ngữ của bạn khá hơn nhờ học hành và tiếp xúc với người Mỹ, bạn cũng có nhiều cơ hội thăng tiến lên việc làm tốt hơn. Làm việc tại một chỗ trong sáu tháng là một bước quan trọng trong việc tạo một lý lịch tốt về việc làm. Cố gắng sử dụng Anh ngữ càng nhiều càng tốt tại sở làm cũng như ở những nơi khác trong cộng đồng là điều rất quan trọng.

Ở Hoa Kỳ, cả đàn ông lẫn phụ nữ đều làm việc. Phụ nữ chiếm đến phân nửa lực lượng lao động và làm những công việc như đàn ông ở mọi cấp. Mặc dầu ở quê nhà của bạn, người ta không chấp nhận phụ nữ

làm việc, nhưng ở Hoa Kỳ phụ nữ làm việc là điều bình thường. Có hai lợi tức trong gia đình sẽ đưa gia đình sớm tự túc về tài chánh. Trẻ em trên 15 tuổi cũng có thể làm việc bán thời gian, và nhiều em khởi sự làm việc đầu tiên bằng cách làm việc sau giờ học hay trong khi bãi trường.

Trong khi mục tiêu của bạn là nhận bất kỳ việc làm nào, bạn cũng nên bắt đầu đặt ra những mục tiêu dài hạn về việc làm. Đó có thể là thu thập kỹ năng để có thể có một việc làm tốt hơn, hoặc bước vào một lãnh vực mới, hay trở lại nghề cũ của bạn. Điều này cần qui hoạch cẩn thận, hiểu biết về thị trường việc làm, và học hỏi về những yêu cầu đặc biệt để có giấy chứng nhận hay giấy phép hành nghề. Bạn cần phải kiên nhẫn trong tiến trình này. Bạn có thể tìm được sự giúp đỡ và thông tin từ vị tư vấn về việc làm trong cộng đồng, ở cơ quan định cư, hay ở một trường cao đẳng hay đại học gần nhà bạn.

Trên hết, bạn hãy nhớ rằng Hoa Kỳ được coi là một xứ có nhiều cơ hội cho những người làm việc cần cù.

Nhiều người Mỹ tin tưởng ở tầm quan trọng của việc này: người lớn làm việc để nuôi mình và gia đình, hơn là trông cậy vào sự trợ giúp tiền mặt của chính phủ. Hầu hết những người tị nạn tiếp tục trau đôi Anh ngữ trong khi họ có việc làm, bởi vì nắm vững một ngôn ngữ thường có nghĩa là có cơ hội tìm được nghề tốt hơn. Lúc ban đầu, đời sống có vẻ xáo trộn, nhưng rồi thời gian trôi qua, bạn sẽ học hỏi nhiều về quốc gia này và những cơ hội mà nó cung ứng.

Tìm Ra Việc Làm

Thái độ của bạn là yếu tố chính khi tìm việc làm, và những người chủ tương lai của bạn sẽ đánh giá thái độ này qua bề ngoài và cung cách của bạn. Ngay cả khi bạn chỉ nói chút ít tiếng Anh, hay không nói được gì đi nữa, thì gương mặt rạng rỡ và sự nôn nóng muốn làm việc cũng sẽ giúp đỡ rất nhiều. Bạn hãy đến đúng giờ để phỏng vấn, trông sạch sẽ và ăn mặc thích nghi. Bạn có thể sẽ khá bồn chồn, nhưng hãy thoải mái. Mọi người đều cảm thấy lo âu trong tình huống này, không cần biết là họ đã ở Hoa Kỳ bao lâu. Đừng chán nản nếu bạn không được mướn sau lần phỏng vấn đầu tiên. Có thể bạn phải qua nhiều cuộc phỏng vấn trước khi bạn được mướn. Đó là chuyện bình thường cho tất cả những người đi tìm việc ở Hoa Kỳ.

Bạn có thể nhận được sự giúp đỡ khi tìm việc làm từ nhân viên của cơ quan định cư hay từ sở tìm việc làm cho người tị nạn. Nhân viên của cơ quan định cư rất có kinh nghiệm trong vấn đề tìm việc làm cho người tị nạn. Họ đã giúp cho nhiều người tị nạn khác tìm được việc làm ở Hoa Kỳ. Bạn hãy thảo luận ý kiến của bạn với họ, nhưng hãy lắng nghe những lời khuyên của họ. Họ sẽ cố gắng cung cấp một bức tranh rõ ràng về loại

m Post CLASSIFIED

905 Help Wanted

RESTAURANTS—P. T. Night Kitchen help. Apply in person Chesapeake Bay Seafood House 8053 Leesburg Pike, Tysons Corner between 2 & 4.

RESTAURANT DINING RM SERVERS

905 Help Wanted

SECRETARY—Exec/Personal secy $20,000 plus. Top level executive needs individual with extension secretarial exper. Must be well versed in protocol, able to handle pressure & willing to work overtime as necessary. 90 wpm typing, 100 wpm short hand. Excel. spelling, grammer & proof

905 Help Wanted

WAITER/W
OUTDOOR

Hầu hết báo chí ở Hoa Kỳ đều có mục "Cần Người" (Help Wanted) hay "Việc Làm" (Employment) liệt kê các việc làm cần người.

việc làm mà bạn mong hợp với kỹ năng và kinh nghiệm của bạn.

Ngoài ra mỗi tiểu bang còn có những văn phòng tìm việc công cộng có thể giúp bạn miễn phí. Cơ quan định cư của bạn sẽ cho bạn biết địa điểm của các văn phòng này.

Bạn bè, thân nhân, và những người khác trong cộng đồng người tị nạn đã đến đây trước cũng sẽ là nguồn quan trọng cung cấp thông tin về việc làm. Bạn hãy hỏi xem họ có biết sở làm của họ có tuyển người hay không. Hầu hết báo chí ở Hoa Kỳ đều có mục "Cần Người" (Help Wanted) hay "Việc Làm" (Employment) liệt kê các việc làm cần người.

BEST COPY AVAILABLE

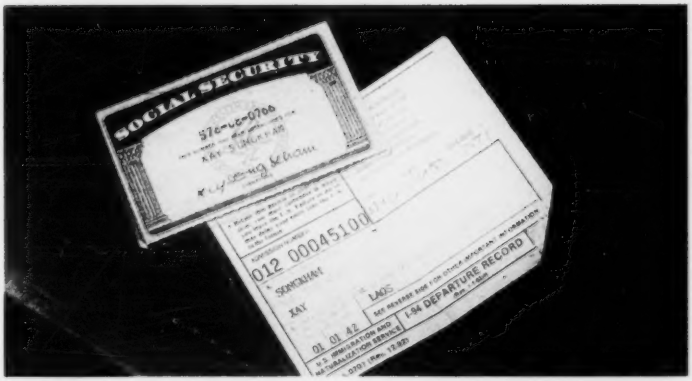

Bạn sẽ được yêu cầu trưng bằng chứng rằng bạn được phép đi làm. Hầu hết người tị nạn dùng mẫu I-94 (được Sở Di Trú và Nhập Tịch/INS đóng dấu cho phép đi làm), thẻ An Ninh Xã Hội, và một thẻ nhận dạng có hình (chẳng hạn giấy thông hành, bằng lái xe). Bạn nên luôn mang theo bản chính của các hồ sơ này đến chỗ phỏng vấn, bởi vì bản sao không được chấp nhận.

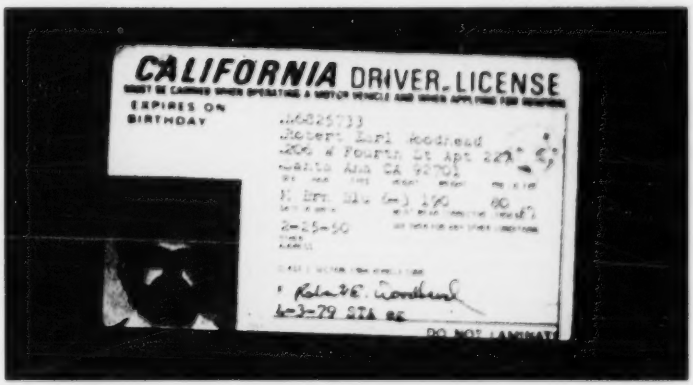

BEST COPY AVAILABLE

Cũng có những văn phòng tìm việc tính thù lao khi giúp bạn tìm việc. Vài loại phí tổn khá cao, và bạn nên biết chắc chắn rằng mình hiểu được chủ trương cuả họ trước khi bạn ký khế ước. Nếu bạn không hiểu, hãy nhờ cơ quan định cư trợ giúp.

Chăm Sóc Trẻ Ban Ngày

Trong nhiều gia đình Mỹ, cả cha mẹ đều đi làm trọn thời gian. Điều nầy có nghiã là họ phải sắp xếp nhờ người ta chăm sóc con cái hoặc trọn ngày, hoặc, đối với trẻ em lớn tuổi hơn, trước hay sau khi tan trường. Một vài trường học, sở làm, và các công ty tư nhân cung cấp dịch vụ nầy, nhưng thông thường cha mẹ phải trả thù lao. Tư nhân cũng có thể giữ trẻ ban ngày tại nhà hay trong khu láng giềng. Nhân viên cuả cơ quan định cư có thể cố vấn bạn về dịch vụ giữ trẻ ban ngày trong cộng đồng.

Các Loại Việc Làm

Có ba loại việc làm ở Hoa Kỳ, đòi hỏi kinh nghiệm và trình độ huấn luyện khác nhau:

Những việc làm không cần kinh nghiệm là những việc làm ít đòi hỏi huấn luyện và kinh nghiệm, chẳng hạn bồi phòng khách sạn, phụ việc nhà hàng, hay công nhân nhà máy. Những việc làm nầy thường trả tiền theo giờ và không đòi hỏi Anh ngữ. Nhiều người tị nạn làm các công việc nầy trong khi còn học Anh ngữ hay học những kỹ năng khác.

Những việc làm cần kỹ năng thường đòi hỏi huấn luyện chính thức, trình độ Anh ngữ cao hơn, và phải chứng tỏ có khả năng. Thợ máy xe hơi, thợ trang

điểm, thợ điện, hay thợ sửa máy điện toán là những thí dụ về những việc làm cần kỹ năng. Nói chung, những việc làm cần kỹ năng trả tiền lương hằng giờ hay hằng tuần cao hơn hầu hết những việc làm không cần kinh nghiệm, và còn cao hơn cả những việc làm chuyên môn. Nhiều việc làm cần kỹ năng đòi hỏi chứng chỉ hành nghề hay phải là nghiệp đoàn viên; các chứng chỉ mang từ quê nhà có thể không được chấp nhận.

Những việc làm chuyên môn thường đòi hỏi văn bằng đại học, giỏi Anh ngữ, và kỹ năng trong nghề. Những thứ này đòi hỏi thời gian lâu dài mới có được, và có thể gồm cả việc lập lại quá trình huấn luyện mà bạn đã trải qua ở quê nhà. Nhiều việc làm chuyên môn, chẳng hạn ngành y hay nha khoa, cũng đòi hỏi chứng chỉ hành nghề hay giấy chứng nhận ở tiểu bang mà bạn làm việc. Ngay cả khi bạn đã được cấp chứng chỉ hành nghề ở quê nhà, bạn cũng phải học thêm và thi lại để lấy chứng nhận trước khi bạn có thể hành nghề tại Hoa Kỳ. Nhiều việc làm chuyên

mỗn được trả lương năm, nghiã là tiền lương là số tiền cố định đối với thời gian làm việc thường xuyên hằng tuần hay hằng tháng, hơn là lương hằng giờ.

Khi đặt mục tiêu ngắn hạn hay dài hạn, bạn hãy nhớ rằng bạn có thể phải làm năm ba việc khác nhau trước khi bạn đạt được mục tiêu sau cùng. Có lẽ điều nầy khác với điều mà bạn đã trải qua ở quê nhà, nhưng hầu hết người Mỹ đổi việc hơn ba bốn lần trong những năm họ còn làm việc.

Tiền Lương, Các Khoản Khấu Trừ, và Các Bổng Lộc

Có các luật lệ về lương bổng cấp tiểu bang và liên bang áp dụng đối với tất cả loại việc làm. Trước khi nhận việc, luôn luôn bạn hãy hỏi rõ xem lương định kỳ cuả mình là bao nhiêu. Nếu bạn không hiểu, hãy nhớ hỏi. Ngoài tiền lương thực sự, còn có nhiều loại bổng lộc khác. Bạn cũng nên hỏi về những loại nầy nữa. Một khi được mướn, bạn sẽ được yêu cầu điền vào một mẫu; mẫu nầy tường trình tiền bạn kiếm được cho sở thuế vụ (IRS), cơ quan chính phủ thu các sắc thuế.

Chi phiếu trả lương sẽ được phát cho bạn vào mỗi cuối định kỳ. Nó có thể là mỗi tuần, mỗi hai tuần, hay mỗi tháng. Một số công ty nhỏ hơn có thể trả tiền mặt, nhưng bạn phải luôn luôn nhận cuống phiếu lương hay biên nhận liệt kê số giờ đã làm, lương gộp, lương ròng, và các khoản khấu trừ. Chi phiếu trả lương đầu tiên có thể làm cho người công nhân mới bối rối, vì thế bạn hãy nhờ bạn bè, thân nhân, hay cơ quan định cư giải thích cho bạn nếu bạn không hiểu. Điều quan

trọng là bạn hãy chắc chắn là tiền lương và những khoản khấu trừ đã được tính đúng.

Lương gộp là tổng số tiền kiếm được trong định kỳ trước khi bị khấu trừ. Bạn hãy luôn luôn nhìn xem cuống phiếu lương để chắc chắn rằng số tiền trả gộp bằng mức lương bạn được mướn nhân với số giờ mà bạn thực sự đã làm.

Các khoản khấu trừ là những số tiền khấu trừ đi khỏi lương gộp trong một kỳ lương. Hầu hết các khoản khấu trừ là do luật định và gồm tiền trả Thuế Lợi Tức Liên Bang, Thuế An Ninh Xã Hội, Thuế Y Tế (Medicare Tax), và trong hầu hết các tiểu bang, Thuế Lợi Tức Tiểu Bang. Ngoài ra, bạn có thể tự mình yêu cầu trừ thêm tiền để trả cho các các khoản khác như bảo hiểm sức khoẻ, lệ phí nghiệp đoàn, bảo hiểm nhân thọ, hay chương trình tiết kiệm cuả công ty.

Lương ròng là tiền bạn thực sự nhận được trên chi phiếu sau khi đã bị khấu trừ.

Các bổng lộc do chủ nhân cung cấp trực tiếp hay do chính phủ cung cấp qua thuế đã được khấu trừ vào lương như đã đề cập trên đây.

Bảo hiểm sức khoẻ là một loại bổng lộc do chủ nhân cấp hoặc miễn phí cho bạn hoặc bạn phải trả một phần. Một số công ty cấp bảo hiểm sức khoẻ cho công nhân sau khi họ đã làm việc trong một hời gian, chẳng hạn ba hay sáu tháng. Trong nhiều trường hợp, gia đình cuả bạn có thể bao gồm trong chương trình bảo hiểm sức khoẻ nếu bạn trả thêm một số tiền. Không phải tất cả chủ nhân đều trả tiền bảo hiểm sức khoẻ, nhưng hầu hết làm như vậy. Chi phí sức khoẻ khá tốn kém tại Hoa Kỳ, vì vậy đây là một loại bổng lộc quan trọng cần cân nhắc.

Những bổng lộc khác có thể do chủ nhân cấp gồm **nghỉ bệnh**, **nghỉ hè**, hay **các chương trình hưu trí**. Chánh sách cuả các công ty rất khác nhau, vì vậy bạn nên tìm hiểu càng nhiều càng tốt về chính sách cuả chủ nhân khi bạn được mướn. Trong một vài

6. Việc Làm

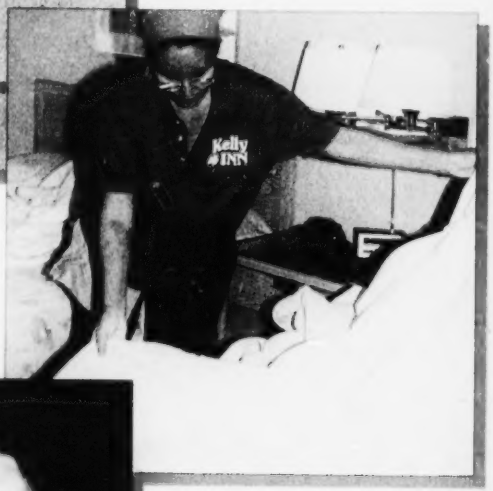

BEST COPY AVAILABLE

BEST COPY AVAILABLE

BEST COPY AVAILABLE

trường hợp, bổng lộc thay đổi khi bạn làm lâu năm cho công ty. Chẳng hạn, công nhân làm một số năm với công ty được nghỉ hè lâu hơn công nhân mới. Bạn cần nên hỏi phòng nhân viên cuả công ty, nhân viên văn phòng định cư, bạn bè, người bảo trợ, hay những người khác họ có thể giúp bạn hiểu đầy đủ và chính xác về những bổng lộc.

Những bổng lộc khác liên quan đến việc làm bao gồm ba loại được mô tả dưới đây:

An Ninh Xã Hội là chương trình bảo hiểm hưu trí cuả chính phủ liên bang. Chi phí được chia xẻ bởi chủ nhân và công nhân. Hưu liễm an ninh xã hội căn cứ trên thời gian làm việc cuả bạn tại Hoa Kỳ, và khả dụng đối với công nhân đã đóng góp vào chương trình qua thuế.

Trợ Cấp Thất Nghiệp, yểm trợ bằng thuế do chủ nhân đóng, khả dụng đối với những người mất việc vì những lý do ngoài ý muốn.

Trợ Cấp Tai Nạn có ở hầu hết các tiểu bang, và cung cấp phần nào tiền lương và chi phí y tế cho công nhân bị thương tích lúc làm việc.

Các Quyền Lợi Cuả Công Nhân

Là một người tị nạn, bạn có các quyền lợi về việc làm giống như công dân Hoa Kỳ. Chủ nhân không được phép kỳ thị đối với bạn vì lý do quy chế tị nạn cuả bạn, hay từ chối không thuê mướn hay thăng thưởng bạn vì lý do tuổi tác, màu da, tật nguyền, tình trạng hôn nhân, dân thiểu số hay quốc gia nguyên quán, sắc

dân, tôn giáo hay giới tính. Tuy nhiên, có một số việc làm chỉ dành cho công dân Hoa Kỳ mà thôi, chẳng hạn, hầu hết những việc làm với Chính Phủ Liên Bang. Luật lao động cũng bảo vệ công nhân đối với những điều kiện làm việc không an toàn, và việc xách nhiễu tình dục ở nơi làm việc.

Khi Làm Việc: Các Bí Quyết Thành Công

Các cơ quan định cư và nhiều người tị nạn nhận thấy rằng có nhiều điều bạn cần phải nhớ lấy khi bạn mới bắt đầu làm việc ở Hoa Kỳ. Những điều nầy quan trọng không những giúp bạn giữ được việc làm mà còn giúp bạn thăng tiến và tìm ra được việc làm tốt hơn trong tương lai.

Bạn hãy đến đúng giờ làm việc. Đúng giờ là một đặc điểm được quý trọng ở Hoa Kỳ, và bạn sẽ tạo một ấn tượng tích cực đối với chủ nhân nếu bạn luôn luôn đúng giờ. Nếu bạn đến làm trễ, tiền lương của bạn có thể bị trừ đi thời gian đi trễ. Bạn hãy nghỉ bệnh chỉ khi nào bạn bệnh nhiều. Hầu hết người Mỹ tiếp tục làm việc nếu họ bị cảm nhẹ, và nhiều người hãnh diện vì đã không vắng làm việc ngày nào cả. Bạn hãy luôn luôn gọi người giám thị nếu bạn sẽ đi trễ hay vắng mặt vì lý do gì.

Bạn hãy thân thiện với giám thị và đồng nghiệp. Giờ ăn trưa và những lúc giải lao có thể là cơ hội tốt để chuyện trò. Các đề tài nói chuyện phiếm ở Hoa Kỳ gồm thời tiết, sinh hoạt cuối tuần, thực phẩm và thể thao. Cũng có nhiều cơ hội để chia xẻ văn hoá của bạn với họ, đặc biệt về những ngày lễ truyền thống.

Bạn hãy làm việc có hiệu quả . Bạn có thể thân thiện mà không mất quá nhiều thời gian để trò chuyện với đồng nghiệp và bạn bè. Bạn hãy hỏi nếu bạn không biết công việc, nhưng hãy tránh nói chuyện và gọi điện thoại riêng tư trong giờ làm việc.

Bạn hãy hỏi. Nếu bạn không hiểu điều gì, đừng ngại hỏi đồng nghiệp hay giám thị. Bạn sẽ làm việc tốt hơn và chủ nhân sẽ kính trọng bạn hơn.

Bạn hãy chủ động học hỏi công tác và trách nhiệm mới. Sự thăng tiến trong việc làm có thể bắt đầu với bạn bằng cách cho thấy sự quan tâm hay ý muốn đảm nhận thêm trách nhiệm.

Bạn có thể đổi việc để nhận một việc mới hay tốt hơn tại một công ty khác. Tuy nhiên, bạn hãy luôn luôn báo cáo cho chủ nhân biết trước ít nhất hai tuần. Đừng bao giờ bỏ việc làm này trước khi kiếm được một việc làm khác, và hãy cố giữ việc làm đầu tiên ít nhất sáu tháng để tạo được một lý lịch tốt về việc làm.

BEST COPY AVAILABLE

Tại Hoa Kỳ, giáo dục có thể đến với mọi người, không phân biệt tuổi tác, chủng tộc, hay giai cấp xã hội. Giáo dục công thì miễn phí và cưỡng bách theo luật định đối với trẻ em từ 6 đến 16 tuổi, và cũng dành cho trẻ em lớn hay nhỏ tuổi hơn, tuỳ theo qui định của khu học chánh địa phương. Theo sự chọn lựa khác, cha mẹ có thể ghi danh cho con cái ở trường tư, mà nhiều trường là thành phần của tôn giáo, nhưng học phí ở những trường này thường đắt. Ngoài bậc trung học, giáo dục có thể khá tốn kém.

Hầu hết người Mỹ quan niệm giáo dục là phương tiện để hội đủ điều kiện cho những việc làm toại ý hơn và cải tiến mức sống. Sau khi quyết định tiếp tục học hành, người lớn thường tiếp tục làm việc trọn thời gian và theo những lớp học buổi tối hay cuối tuần.

Giáo Dục Công Đối Với Trẻ Em

Tại các trường công lập Hoa Kỳ, trẻ em thuộc các chủng tộc, tôn giáo, và thành phần kinh tế xã hội học hành và tương tác nhau trong các lớp học và trong các hoạt động ngoài lớp học. Trẻ em bị khuyết tật về thể chất hay tinh thần cũng phải đi học. Trong những trường hợp này, nhà trường sẽ đánh giá bệnh tật của đứa trẻ và thảo luận với cha mẹ về kế hoạch giáo dục em.

Trẻ em cần được ghi danh học càng sớm càng tốt sau khi đến nơi. Cơ quan định cư của bạn sẽ giúp cho việc ghi danh học. Hầu hết trường học đều đòi hỏi hồ sơ sức khoẻ của đứa trẻ. Mặc dầu giáo dục công miễn phí, nhưng có những chi phí mà cha mẹ sẽ phải trả.

chẳng hạn chi phí về bút chì, giấy, các thứ tiếp liệu khác, và lệ phí cho các sinh hoạt đặc biệt.

Nói chung, có ba cấp giáo dục. **Giáo dục tiểu học** bắt đầu ở trường mẫu giáo khi trẻ em mới năm tuổi và tiếp tục cho đến cuối lớp năm hay lớp sáu. Tiếp theo đó là **trường cấp hai** (junior high/ middle school, thông thường lớp sáu đến lớp tám), và **trường cấp ba** (senior high school, thông thường lớp chín đến lớp mười hai) là cấp cuối cùng. Học sinh hoàn tất mỹ mãn trung học sẽ nhận bằng tốt nghiệp trung học. Học sinh mới đến thường được xếp vào lớp căn cứ trên tuổi và thành tích học hành trước đó. Trẻ em nhỏ tuổi nói tiếng Anh không được bao nhiêu mới đầu có thể được xếp lớp thấp hơn.

Các lớp học thường bắt đầu vào tháng tám hay tháng chín và chấm dứt vào tháng năm hay tháng sáu. Hầu hết trẻ em dự lớp khoảng sáu giờ mỗi ngày, từ thứ hai đến thứ sáu. Nếu trường quá xa nhà và con bạn không thể đi bộ nổi, xe buýt của trường có thể chuyên chở miễn phí tới trường. Trẻ em có thể mang theo bữa ăn

trưa, hay mua bữa ăn trưa với giá hạ, đủ bổ dưỡng tại quán ăn tự phục vụ cuả trường.

Có mặt tại lớp là điều quan trọng. Khi học sinh vắng mặt, cha mẹ phải có thư giải thích, và học sinh phải học bù những gì đã thiếu.

Nam và nữ được dạy chung trong cùng lớp học tại hầu hết các trường công. Cách dạy học tại Hoa Kỳ có thể khác với cách dạy học tại những quốc gia khác. Giáo viên khuyến khích trẻ em học bằng cách suy nghĩ và phân tích hơn là bằng cách nhớ nhờ lặp đi lặp lại. Học sinh tham dự bằng cách đặt câu hỏi và gia nhập vào các cuộc thảo luận và hoạt động, ngay cả khi chúng chưa nói được nhiều tiếng Anh.

Ở Hoa Kỳ không có chương trình học cấp quốc gia; mỗi tiểu bang và trường địa phương quyết định điều gì nên dạy. Tuy nhiên, nói chung, hầu hết các học sinh học Anh văn, toán, xã hội, khoa học, và thể dục. Vẽ, nhạc và ngoại ngữ cũng được cung ứng. Ngoài các lớp học trong ngày thường lệ, nhiều trường, đặc biệt ở cấp

trung học, có thêm các hoạt động thể thao và câu lạc bộ trong và sau giờ học.

Một trong những thách đố lớn nhất đối với trẻ em là học Anh ngữ, đặc biệt ngôn ngữ cần cho việc học hành, và hầu hết đều học nhanh chóng. Nhiều trường có lớp học đặc biệt Anh Ngữ Như Ngôn Ngữ Thứ Hai (ESL) dành cho trẻ em mới đến; những trường khác trợ giúp qua một giáo viên đặc biệt hay giáo viên dạy kèm. Hầu hết trẻ em mới đến đối phó với những vấn đề điều chỉnh trong năm đầu tiên ở trường. Lúc đầu trẻ em có thể cảm thấy cô đơn, nhưng khi khả năng thông đạt của chúng cải tiến, chúng có bạn bè và cảm thấy thoải mái ở trường.

Nhiều học sinh và cha mẹ ngạc nhiên về thái độ và cách ăn mặc không nghiêm trang của học sinh Mỹ. Trường công lập Hoa Kỳ dành cho học sinh sự tự do chọn lựa, nhưng cũng mong mỏi học sinh tuân theo nội quy của trường. Nếu vi phạm nội quy, chúng sẽ được yêu cầu làm thêm bài vở ở nhà, ở lại trường sau

giờ tan học, không được phép tham gia vào một số sinh hoạt, hay bị đuổi học vài ba ngày. Hầu hết trường học Hoa Kỳ cấm hình phạt thể xác.

Một vài trường, đặc biệt những trường ở các thành phố lớn, gặp vấn đề với các băng đảng thiếu niên và đánh nhau giữa các nhóm chủng tộc và sắc dân. Trong vài khu vực, cũng có vấn đề với việc học sinh mang ma túy và vũ khí vào trường. Nếu học sinh cảm thấy bị đe doạ và bối rối, chúng nên tránh đương đầu và nên nói chuyện với giáo viên, với cố vấn học đường hay giáo viên dạy kèm.

Cha mẹ hay người giám hộ nên đóng một vai trò tích cực trong việc học hành cuả con cái. Họ được khuyến khích thăm viếng trường học, cố gắng biết giáo viên cuả con cái mình, và tham dự các buổi hội họp ở trường, ngay cả khi họ không nói được nhiều tiếng Anh. Nhiều trường học cung cấp thông tin đặc biệt dành cho cha mẹ kém tiếng Anh. Trường học ở Hoa Kỳ

cố gắng giúp cha mẹ hiểu biết về việc giáo dục của con cái mình.

Giáo Dục Dành Cho Người Lớn

Nhiều người Mỹ quan niệm giáo dục là một diễn tiến trọn đời, và nhiều người ghi danh theo học các khoá trong thời gian trưởng thành của mình. Bởi vì không mấy người có thể bỏ việc làm để học trọn thời gian, nhiều người Mỹ vừa làm vừa học.

Trong khi những người mới tới được mong mỏi phải đi làm, họ cũng có thể theo đuổi việc học hành. Nhiều người theo học các lớp tiếng Anh. Những người khác tìm học nghề, mặc dầu sự huấn luyện nghề nghiệp và chuyên môn đòi hỏi giỏi tiếng Anh. Một khi bạn được ổn định trong cộng đồng, bạn sẽ hiểu biết thêm về những cơ hội học hành có thể có được. Bạn có lẽ sẽ có ít cơ hội theo bậc đại học trong năm đầu tiên của bạn tại Hoa Kỳ. Tuy nhiên, qua thời gian, kiếm được văn bằng cao cấp hay chứng chỉ chuyên nghiệp là điều có thể đạt được. Điều quan trọng là gia đình cần cùng

nhau hoạch định và tài trợ việc học hành cho những người lớn trong gia đình.

Anh Văn Như Ngôn Ngữ Thứ Hai

Nhiều cộng đồng có những lớp tiếng Anh thông qua các chương trình giáo dục dành cho người lớn. Những lớp học này dành cho mọi người. Nam nữ khác nhau về tuổi tác, giáo dục và văn hoá cùng học chung nhau. Các lớp học thường đặt trọng tâm vào việc thông đạt trong cộng đồng và nơi làm việc. Các lớp sơ cấp thường nhấn mạnh về Anh văn đàm thoại, cần thiết để đáp ứng những nhu cầu cơ bản và trở nên tự túc. Trong những lớp trung cấp và cao cấp, người ta chú trọng về văn phạm, đọc và viết.

Học với người dạy kèm tình nguyện cũng là một cách học Anh văn, và cũng có thể là một phương cách tốt để học về phong tục và văn hoá Hoa Kỳ. Nhân viên ngành giáo dục dành cho người lớn và các cơ quan định cư của bạn có thể có nhiều thông tin hơn về chương trình dạy kèm tình nguyện. Các trường tư dạy

BEST COPY AVAILABLE

"Và đó cách mà tôi đã học được. Tôi nói rằng tôi sẽ dùng tiếng Anh như chiếc chìa khoá. Nếu cánh cửa vào nhà bị khóa lại, bạn không thể vào trong mà không có chìa khoá. Muốn hiểu cách thức làm việc ở xứ này, bạn phải biết tiếng Anh. Tiếng Anh là chìa khoá mở cánh cửa vào nước Mỹ."

ngôn ngữ cũng có những lớp tiếng Anh, nhưng thường đắt tiền.

Ngoài các lớp dạy Anh Văn Như Ngôn Ngữ Thứ Hai, chương trình giáo dục dành cho người lớn còn có nhiều lớp học khác dành cho công chúng. Những môn học điển hình gồm có giữ sổ sách kế toán, ngoại ngữ, và sử dụng máy điện toán. Hầu hết không có ý nhằm vào học viên kém tiếng Anh. Các lớp Phát Triển Giáo Dục Phổ Thông (General Education Development) giúp người lớn lấy bằng trung học; những lớp khác chuẩn bị thi nhập tịch. Đối với giáo dục dành cho người lớn, người tị nạn phải trả học phí như các cư dân khác.

Các Huấn Luyện Khác và Giáo Dục Đại Học

Các trường dạy nghề và các trường kỹ thuật huấn luyện cho người ta những nghề đặc biệt, chẳng hạn thợ máy xe hơi, thảo chương điện toán, phụ tá bác sĩ và phụ tá nha sĩ. Thông thường những chương trình này đòi hỏi trình độ Anh ngữ cao và học phí.

Có hai loại trường đại học chính ở Hoa Kỳ: trường đại học sơ cấp hay đại học cộng đồng (junior/community colleges) và trường đại học (universities/ colleges). Trường đại học cộng đồng cung ứng chương trình hai năm chuẩn bị cho sinh viên những nghề đặc biệt chẳng hạn sửa chữa điện tử hay điều dưỡng. Trong hai năm, sinh viên đủ điều kiện sẽ lấy một vài chứng chỉ nào đó hay họ có thể bắt đầu chương trình hai năm, và kế đó chuyển sang chương trình bốn năm. Các trường đại học cung ứng chương trình bốn năm. Sinh viên đại học thường được yêu cầu hoàn tất học trình tổng quát trước khi chuyên biệt hoá trong một lãnh vực chẳng hạn vật lý, toán, hay lịch sử, hoặc chuẩn bị cho ngành học cao cấp về luật hay y khoa. Những trường này đòi hỏi trình độ Anh văn rất cao và có thể đòi hỏi sinh viên mà tiếng mẹ đẻ không phải là tiếng Anh phải qua một kỳ thi tiếng Anh trước khi ghi danh. Giáo dục đại học đắt tiền, nhưng hầu hết các trường đều có văn phòng phụ trách trợ cấp tài chánh, nơi mà bạn có thể thu thập thông tin về việc mượn nợ và học bổng.

Nhiều người với văn bằng cao cấp có từ quê nhà trong các lãnh vực chẳng hạn y khoa hay kỹ sư có thể cần được tái xác nhận trước khi được cho phép hành nghề tại Hoa Kỳ. Tiến trình này có thể tốn kém và mất nhiều thời giờ. Nó đòi hỏi bằng chứng về học hành và khả năng ở quê nhà, cộng thêm điểm các kỳ thi Anh ngữ. Người tị nạn tìm cách trở lại nghề nghiệp cũ thường nhận việc làm ít chuyên môn hơn trong lãnh vực của mình trong khi chuẩn bị cho việc tái xác nhận văn bằng. Thí dụ một bác sĩ có thể làm việc với tư cách phụ tá phòng thí nghiệm cho tới khi nhận được sự tái xác nhận.

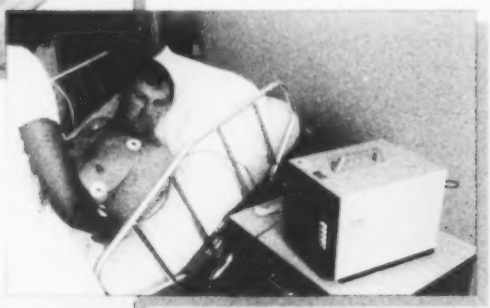

BEST COPY AVAILABLE

Sự chăm sóc sức khoẻ tại Hoa Kỳ bao gồm nhiều hệ thống cung ứng những loại dịch vụ khác nhau. Bạn cần nên hỏi cơ quan định cư của bạn thông tin về hệ thống chăm sóc sức khoẻ trong cộng đồng của bạn.

Sau khi đến Hoa Kỳ, bạn và gia đình có thể được tiếp xúc để sắp xếp **khám sức khoẻ phòng ngừa**. Mục đích của việc khám này là để nhận ra và điều trị bệnh hoạn có thể làm trở ngại việc định cư của bạn, gồm cả sự kiếm việc làm và học hành. Việc khám sức khoẻ miễn phí này có thể được thực hiện tại một văn phòng y tế công cộng, tại một trung tâm y tế cộng đồng, hay tại một văn phòng bác sĩ.

Tại Hoa Kỳ, mỗi cá nhân, chứ không phải chính phủ, thường chịu trách nhiệm trả tiền chăm sóc sức khoẻ. Phí tổn chăm sóc sức khoẻ cao, vì vậy hầu hết mọi người đều trông cậy vào các chương trình bảo hiểm sức khoẻ, thường thông qua chủ nhân.

Bảo hiểm sức khoẻ có thể mua bằng tiền trả hằng tháng. Một số chủ nhân cấp bảo hiểm này và có thể trả toàn phần hay một phần tiền trả hằng tháng. Thông thường có một thời gian chờ đợi từ khi bạn được mướn tới lúc bạn đủ điều kiện được bảo hiểm sức khoẻ. Có nhiều công ty bảo hiểm khác nhau cung ứng những loại chương trình khác nhau. Các tổ chức bảo dưỡng sức khoẻ (health maintenance organizations, HMO) là một hình thức bảo hiểm càng ngày càng phổ biến. Qua hệ thống này, việc chăm sóc sức khoẻ được cung ứng bởi các bác sĩ và bệnh xá tư. Mỗi hội viên của HMO có một bác sĩ riêng lo việc chăm sóc ban đầu và

chấp thuận cho hội viên đi cấp cứu, đi bệnh viện hay bác sĩ chuyên khoa. Trong vài trường hợp, công ty bảo hiểm trả trọn chi phí y tế; trong những trường hợp khác, bạn phải trả một phần.

Nhằm trợ giúp những người có lợi tức thấp, có những chương trình của chính phủ trang trải một vài chi phí y tế. Những chương trình của chính phủ mô tả ở đây có thể đang thay đổi. Bạn hãy yêu cầu nhân viên cơ quan định cư giúp bạn thu thập thông tin chính xác và cập nhật hoá về những dịch vụ sức khoẻ khả dụng đối với bạn.

Người Tị Nạn đủ điều kiện xin **Trợ Cấp Y Tế Cho Người Tị Nạn** (Refugee Medical Assistance) hay **Trợ Cấp Y Tế** (Medicaid) tại cơ quan chính quyền địa phương được chỉ định. Cả hai chương trình này trả y phí cho những người có lợi tức thấp. Người đứng xin

phải điền một (hay nhiều) mẫu, nó yêu cầu bằng chứng về lợi tức và những thông tin cá nhân khác.

Các dịch vụ về chăm sóc sức khỏe khác nhau tại mỗi cộng đồng. Trong hầu hết trường hợp, cần phải xin hẹn gặp để được chăm sóc về y tế, răng và tâm thần. Bạn sẽ cần học hỏi về những dịch vụ sức khoẻ khả dụng trong cộng đồng của bạn mà một số được mô tả dưới đây:

Y Tế Công Cộng—Nhiều văn phòng chủng ngừa đối với một số bệnh và cung ứng các dịch vụ y tế phòng ngừa khác, kể cả việc thử và trị bệnh lao. Đối với người tị nạn, những dịch vụ này miễn phí hoặc không đắt tiền. Cha mẹ hãy nhớ kiểm lại với Sở Y Tế Công Cộng về việc chủng ngừa cho con cái mình. Tất cả trẻ em ghi danh ở trường công đều phải trình bằng chứng là đã chích ngừa.

Bác sĩ tư—Các bác sĩ chăm sóc sức khoẻ tổng quát và chuyên môn. Văn phòng bác sĩ thường đòi hỏi bằng chứng trả tiền hay thông tin về bảo hiểm khi hẹn gặp. Một số bác sĩ làm việc với tư cách là một phần của bệnh xá hay của một nhóm với những bác sĩ tổng quát và các chuyên viên khác.

Các bệnh xá hay các trung tâm sức khoẻ cộng đồng—Những cơ sở này được chính phủ hoặc tư nhân tài trợ. Họ nhận bảo hiểm tư và Medicaid, hoặc tính lệ phí dựa trên lợi tức của bệnh nhân không có mua bảo hiểm.

Bệnh viện—Người ta có thể tìm thấy bệnh viện tại hầu hết các cộng đồng Hoa Kỳ. Các bác sĩ hay bệnh xá tư giới thiệu bệnh nhân gặp những trường hợp đặc biệt đến bệnh viện để xét nghiệm hay giải phẫu. Bệnh phí thì đắt, và các bệnh viện đòi hỏi bằng chứng có mua bảo hiểm hay có khả năng trả tiền cho các dịch vụ đó.

Các phòng cấp cứu—Những phương tiện nầy ở bệnh viện hay các chỗ khác được dành cho những trường hợp bệnh hoạn bất thình lình hay cực kỳ nguy hiểm. Vì thường bận rộn, những phòng cấp cứu không yêu cầu hẹn trước, nhưng có thể phải chờ đợi lâu. Đối với hầu hết các bệnh hoạn, bạn nên gọi hoặc hẹn trước với bác sĩ. Bạn chỉ nên dùng phòng cấp cứu khi cực kỳ cần thiết. Thông thường bạn được cấp cứu dù bạn có mua bảo hiểm hoặc có đủ khả năng trả tiền hay không.

Dịch vụ cứu cấp—Dịch vụ nầy giúp đỡ về chuyên chở và y tế khi cần phải làm tức tốc và không có cách nào khác để đưa người bị thương hay bị bệnh đến chỗ cấp cứu y tế. Dịch vụ cứu cấp thường tính tiền lệ phí sau khi thực hiện công tác.

Dịch vụ nha khoa—Dịch vụ nầy được cung cấp bởi các nha sĩ tư và các bệnh xá. Dịch vụ nha khoa miễn phí hay hạ giá thì rất hiếm có, nhưng có thể có tại các bệnh xá y tế công cộng hay các bệnh xá cộng đồng. Không phải tất cả chương trình bảo hiểm sức khoẻ đều đài thọ cho dịch vụ nha khoa.

Chăm sóc tâm bệnh—Dịch vụ nầy được cung ứng bởi các bác sĩ tư và các chuyên viên tâm bệnh hay bởi các bệnh xá. Một số dịch vụ về tâm bệnh có thể được cung ứng bởi các hội tương trợ và các cơ quan phục vụ gia đình. Một vài cơ quan định cư cung cấp lời khuyên giải và có thể giúp bạn tìm ra các dịch vụ về tâm bệnh.

75

BEST COPY AVAILABLE

Chi phí sinh hoạt ở Hoa Kỳ thường rất cao, và người tị nạn cần phải cực kỳ cẩn thận trong việc hoạch định ngân sách, tiết kiệm tiền bạc và mua chịu.

Quản Lý Lợi Tức Của Bạn

Điều chủ yếu là bạn phải biết quản lý tiền bạc của mình khi bạn sống với lợi tức hạn chế. Nói một cách điển hình, "các chi phí cố định" của bạn sẽ là:

Tiền thuê nhà—Đây thường là món tiền lớn nhất và là món tiền đầu tiên mà bạn nên tính vào ngân sách.

Các tiện nghi—Gồm có điện, hơi đốt, nước và đổ rác. Vài chi phí này có thể được tính chung vào tiền thuê nhà, nhưng có thể bạn phải trả riêng cho một hay vài chi phí. Chi phí cho việc sưởi ấm và điều hoà không khí lên xuống tuỳ theo mùa.

Thực phẩm—Nếu có thể, bạn nên mua ở những cửa hàng lớn, nơi mà giá thường rẻ hơn. Bạn hãy so sánh sản phẩm để tìm ra nhãn hiệu bán giá có lợi nhất.

Chuyên chở—Bạn nên cân nhắc phí tổn khứ hồi từ nhà bạn đến sở làm mỗi ngày, để đi sắm sửa, và những nhu cầu chuyên chở thường xuyên. Tại nhiều nơi, có bán vé đi xe buýt hay xe điện ngầm hàng tháng với giá hạ.

Điện thoại—Bạn hãy nhớ rằng gọi điện thoại đường xa rất tốn kém. Gọi điện thoại đường xa ít tốn kém hơn vào thứ bảy và chúa nhật và về khuya.

"Vài năm sau khi tôi đến Hoa Kỳ, tôi quyết định tới lúc phải mua một chiếc xe mới. Khi tôi xin vay tiền ở chỗ bán xe, người phụ trách cho vay hỏi tôi trước đây đã từng vay mượn chưa.

Tôi nói tôi đã đi vay và đưa cho ông ta xem nợ IOM mà tôi đã trả xong. Bởi vì tôi chứng minh rằng tôi có thể trả dứt nợ, nên ông ta chấp nhận cho tôi vay."

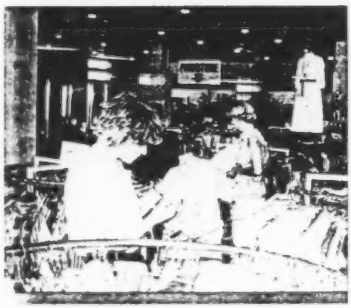

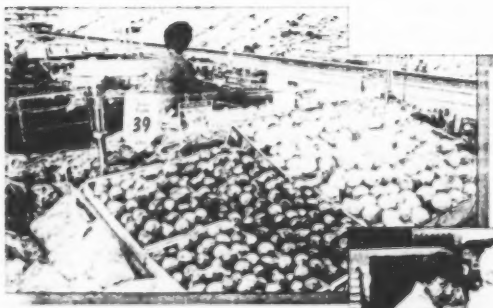

77

Nơi Sắm Sưả

Có nhiều loại cưả hàng và chợ ở Hoa Kỳ, và các loại hàng hoá và dịch vụ do mỗi loại cung cấp khác nhau rất nhiều. Sau đây là năm loại chỗ sắm sưả:

Siêu Thị—Đây là loại cưả hàng thực phẩm phổ thông nhất. Ngoài ra, hầu hết cũng bán đồ đạc để lau chùi, mỹ phẩm, tạp chí, vài loại quần áo và đồ gia dụng, và thuốc không cần toa bác sĩ. Nhiều người giảm được phí tổn mua sắm bằng cách dùng tem phiếu giảm giá hoặc mua các mặt hàng mang nhãn hiệu cuả siêu thị hay nhãn hiệu tạm thời "hạ giá".

Cưả Hàng Bách Hoá—Đây là những cưả hàng bán quần áo, bàn ghế, đồ gia dụng, đồ sắt thép (như ống khoá, búa nhỏ), giầy và những món hàng không phải là thực phẩm. Một số là "các cưả hàng giảm giá" bán với giá hạ.

Tiệm Bán Đồ Cũ—Những tiệm này bán đồ đã dùng rồi với giá phải chăng. Nhiều người hãnh diện tìm được "giá hời".

Cưả Hàng Thực Phẩm Cuả Dân Thiểu Số—Những cưả hàng này, thường do người di cư và người tị nạn đã đến trước đây làm chủ, có thể được tìm thấy trong cộng đồng cuả bạn hay ở một thành phố lân cận nếu có đông dân thiểu số ở đó. Bạn có thể tìm được thực phẩm quen thuộc từ quê nhà ở các cưả hàng này.

Bán Đồ Cũ Đại Hạ Giá Tại Nhà (Yard Sales/ Garage Sales)—Các vụ bán đại hạ giá này được quảng cáo trên báo chí hay các bảng dấu hiệu trong khu lân cận. Tại đây, người ta bán đồ đạc cuả nhà mình, thường với giá rất thấp. Đây là những chỗ tuyệt vời để mua đồ gia dụng, bàn ghế, hay quần áo.

Thuế Thương Vụ

Ngoài tiền mua món hàng, người tiêu thụ trong hầu hết các tiểu bang còn phải trả thuế thương vụ. (Một số món hàng, chẳng hạn thực phẩm hay thuốc men, có thể được miễn thuế). Thuế này là phần trăm của tiền mua món hàng và được tính tại quầy tính tiền. Giá tiền ghi trên mỗi món hàng hay trên các kệ trong cửa hàng chưa được tính thuế.

Những Thứ Thuế Khác

Chính quyền liên bang, tiểu bang và một vài thành phố còn thu thuế lợi tức. Chính quyền địa phương cũng thu thuế tài sản đối với nhà cửa, cao ốc, đất đai, và đôi khi đối với tài sản cá nhân, như xe hơi chẳng hạn. Những thứ thuế này giúp yểm trợ nhiều dịch vụ được sử dụng bởi cư dân, gồm cả người tị nạn.

Ngân Hàng

Nhằm giữ tiền an toàn khỏi bị mất hay bị trộm, người Mỹ thường giữ tiền trong một định chế tài chánh, chẳng hạn ngân hàng, hội tiết kiệm và cho vay, hiệp

hội tín dụng, hơn là giữ tại nhà hay trong người. Các định chế tài chánh trả tiền lãi cho món tiền được gởi trong một vài loại trương mục, nhưng thông thường tính lệ phí đối với các dịch vụ, chẳng hạn trương mục chi phiếu hay thẻ tín dụng. Hầu hết mọi người đều có trương mục chi phiếu từ đó họ có thể viết chi phiếu để trả các hoá đơn.

Dùng Tín Dụng

Dùng thẻ tín dụng mua hàng hoá, và "mua chịu" (mua hàng hoá và dịch vụ và trả tiền trong một thời gian) là điều thông thường ở Hoa Kỳ. Nhiều doanh nghiệp đề nghị bán chịu hàng hoá và dịch vụ cho phép người ta mua đồ đạc mà bằng không, họ không thể thực hiện được. Những người mới đến nên thận trọng trong việc sử dụng thẻ tín dụng hay các kế hoạch mua chịu để mua các mặt hàng, chẳng hạn đồ gia dụng, bàn ghế, hay xe hơi. Tổng số tiền phải trả cho các mặt hàng nầy rất cao bởi vì tiền lãi được cộng vào giá bán. Nếu người mua trả trễ, công ty có thể lấy món hàng lại mà không cần hoàn số tiền đã trả, và người mua có thể gặp vấn đề trong việc xin tín dụng hay vay mượn trong tương lai. Bạn cũng nên coi chừng những âm mưu về thẻ tín dụng được quảng cáo nghe "quá hay đến nỗi không trở thành sự thực được."

Người tị nạn nên để dành một phần lợi tức cuả mình để hoàn lại tiền vay để di chuyển tới Hoa Kỳ. Điều nầy giúp bạn tạo được tín dụng tốt ở Hoa Kỳ. Bạn sẽ vay mượn dễ dàng hơn nhiều nếu bạn chứng minh được rằng trong quá khứ bạn đã trả nợ. Bạn hãy hỏi cơ quan định cư để biết thêm chi tiết về việc trả nợ chuyên chở.

This facility is
smoke free.
No Smoking

Nhắc Lại Vài Dịch Vụ Định Cư Cuả Người Tị Nạn

Chương 2 (Vai Trò Cuả Cơ Quan Định Cư) bàn về những dịch vụ bạn nhận được từ cơ quan định cư cuả bạn. Bạn nên tận dụng những dịch vụ nầy, vì chỉ có trong một thời gian ngắn mà thôi. Bạn hãy thông báo cho cơ quan định cư biết các tiến bộ cuả bạn trong việc định cư, bạn hãy thành thực nói với nhân viên phụ trách ở đó về những ước muốn và lo âu cuả bạn, và bạn hãy uyển chuyển.

Chương 6 (Việc Làm) bàn về nhiệm vụ cuả bạn với tư cách là một công nhân. Ngay cả khi việc làm đầu tiên cuả bạn không thoả mãn bạn về phương diện nghề nghiệp như bạn muốn, những gì bạn thực hiện được ở đó sẽ được những chủ nhân tương lai cuả bạn xem xét cẩn thận; vì vậy, làm hết sức mình tại bất kỳ công việc nào là điều rất quan trọng.

Chương 7 (Giáo Dục) bàn về trách nhiệm cuả cha mẹ có con cái đi học. Bạn hãy đóng một vai trò tích cực trong việc giáo dục con cái.

Luật Pháp Tại Hoa Kỳ

Là một người tị nạn, bạn được hưởng nhiều quyền lợi như những người khác. Tất cả cư dân đều được bảo vệ đối với các quyền lợi tại sở làm, nơi cư ngụ, giáo dục, và dịch vụ do chính quyền mang lại, không phân biệt chủng tộc, tôn giáo, sắc dân, nguồn gốc quốc gia, phái tính, hay những dị biệt khác. Luật pháp tại Hoa Kỳ nhằm bảo vệ các quyền lợi cuả bạn. Là một cư dân ở Hoa Kỳ, bạn nên có những hiểu biết căn bản về quyền lợi và nhiệm vụ pháp định cuả bạn.

Nếu bạn bị cáo buộc phạm pháp tại Hoa Kỳ, bạn được coi là vô tội cho đến khi có bằng chứng có tội. Bạn có quyền có luật sư đại diện bạn trước toà án. Nếu bạn không tiền thuê luật sư, toà sẽ chỉ định một luật sư cho bạn. Tuy nhiên, nếu bạn vi phạm luật, cơ quan định cư không thể can thiệp để "giải quyết" vấn đề cho bạn.

Nhiều Luật Lệ Hoa Kỳ Có Thể Khác Với Luật Lệ Xứ Bạn

- Tại nhiều nơi ở Hoa Kỳ, hút thuốc ở những nơi công cộng như rạp hát hay văn phòng là bất hợp pháp. Ở những chỗ khác, như nhà hàng, người hút thuốc phải ở tại những khu vực chỉ định. Nếu bạn hút thuốc, bạn hãy hỏi cơ quan định cư của bạn về luật pháp trong khu vực bạn ở.
- Mua, bán, hay sử dụng các loại thuốc làm mê man hay gây nghiện ngập và những chất bị kiểm soát là bất hợp pháp. Bạn nên kiểm lại với cơ quan định cư về các thứ thuốc có thể hợp pháp tại xứ bạn nhưng lại bị kiểm soát hay là bất hợp pháp tại Hoa Kỳ.

- Lái xe khi bạn không có bằng lái Hoa Kỳ hay khi bạn uống rượu là bất hợp pháp.
- Nhiều tiểu bang có luật liên quan đến sự an toàn của trẻ em trên xe hơi. Chẳng hạn cha mẹ có thể bị đòi hỏi phải sử dụng dây an toàn đối với trẻ em, và ghế an toàn đặc biệt đối với trẻ nít. Cũng có luật lệ tương tự về dây an toàn đối với người lớn.
- Hành hạ thể chất đối với vợ con là bất hợp pháp.
- Quan hệ tình dục với trẻ vị thành niên (dưới 18 tuổi tại nhiều tiểu bang) là bất hợp pháp.
- Có lời bình phẩm hay thái độ có tính cách xúc phạm về tình dục ở chỗ làm (xách nhiễu tình dục) là bất hợp pháp.
- Những người tị nạn phái nam trong hạn tuổi 18-25 phải đăng ký với Nha Quân Dịch (Selective Service), một cơ quan chính phủ có thể gọi các cá nhân vào quân ngũ, thường là trong thời kỳ chiến tranh. Hiện nay, tất cả quân nhân trong quân lực Hoa Kỳ đều là những người tình nguyện.

- Tại hầu hết các nơi, săn thú và câu cá mà không có môn bài là bất hợp pháp, và bạn phải học hỏi và tuân theo các luật lệ khác liên quan đến các sinh hoạt này.

Qui Chế Pháp Lý Và Quyền Công Dân

Việc chấp nhận bạn với tư cách tị nạn cho phép bạn thường trú tại Hoa Kỳ và cuối cùng xin được là công dân. Trong năm đầu tiên ở Hoa Kỳ, bạn sẽ thuộc qui chế tị nạn. Bạn nên luôn luôn mang theo trong người thẻ I-94 như bằng chứng qui chế pháp lý của bạn. Với tư cách là người tị nạn, bạn có thể:

- đi đến bất kỳ nơi nào trong xứ Hoa Kỳ,
- mua tài sản,
- được thuê mướn làm việc, đi học, và
- bảo trợ người hôn phối và con cái dưới 21 tuổi chưa thành hôn nếu bạn không ở chung với họ. Nếu bạn muốn người hôn phối và con cái đoàn tụ với bạn ở Hoa Kỳ, cơ quan định cư của bạn sẽ giải thích cho bạn rõ những yêu cầu và thủ tục.

Những quyền tự do căn bản, chẳng hạn tự do ngôn luận, tự do tôn giáo, và tự do hội họp, được bảo vệ cho mọi người ở Hoa Kỳ, kể cả người tị nạn. (Một vài cơ quan định cư có liên hệ với các nhóm tôn giáo, nhưng bạn không bắt buộc phải tham dự các sinh hoạt tôn giáo).

Trong khi bạn theo qui chế tị nạn, bạn không thể có thẻ thông hành Hoa Kỳ, gia nhập quân đội, bỏ phiếu trong các cuộc bầu cử tại Hoa Kỳ, hay được thuê

mướn vào các việc làm cuả chính phủ đòi hỏi điều kiện phải là công dân Hoa Kỳ. Bạn không được phép rời khỏi Hoa Kỳ mà không có giấy phép cuả Cơ Quan Di Trú và Nhập Tịch. Nếu bạn phải xuất ngoại, cơ quan định cư cuả bạn sẽ giải thích cách thức xin giấy phép. Nếu bạn trở lại quốc gia nguyên quán khi còn là một người tị nạn, bạn có thể làm nguy hại cho qui chế tị nạn cuả bạn và có thể không được phép tái nhập vào Hoa Kỳ.

Sau một năm ở Hoa Kỳ, bạn có thể xin trở thành "thường trú nhân." Các thường trú nhân có thể đi xuất ngoại (mặc dầu họ không nên lưu lại quá một năm ở ngoại quốc) và có thể là quân nhân trong quân lực Hoa Kỳ, nhưng họ không thể bỏ phiếu trong các kỳ tuyển cử cuả Mỹ, hay làm việc cho một chính phủ ngoại quốc, hay giữ một trong những việc làm đòi hỏi phải có quyền công dân. Cơ quan định cư cuả bạn sẽ giải thích cách thức trở thành thường trú nhân.

Sau bốn năm rưỡi, bạn có thể nộp đơn xin nhập tịch. Cơ Quan Di Trú và Nhập Tịch hay cơ quan định cư cuả bạn có thể giải thích những điều kiện để xin nhập tịch. Trong những điều kiện này có điều kiện bạn phải có hạnh kiểm tốt và hiểu biết căn bản về Anh ngữ, lịch sử và chính quyền Hoa Kỳ. Những công dân nhập tịch hưởng các quyền lợi và đặc quyền như người Mỹ sinh tại bản xứ.

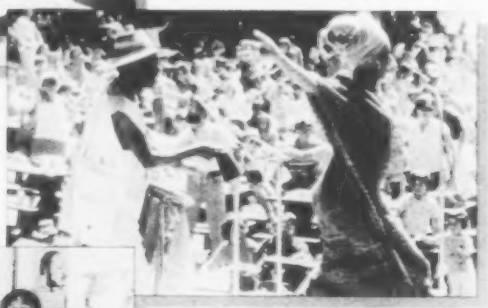

87

Hoa Kỳ là một quốc gia của những di dân đã mang theo mình những truyền thống và tập tục văn hoá khác nhau. Tính đa loại độc đáo này có nghĩa là không có một "nền văn hoá Mỹ" duy nhất. Tuy nhiên, có một số chuẩn mực về cách cư xử được chấp nhận tại Hoa Kỳ, và các chuẩn mực này có thể khác với văn hoá riêng của bạn. Một trong số những phong tục và tập quán này dường như lạ lùng và còn trái ngược với vài thái độ được chấp nhận tại xứ bạn. Tiến trình học hỏi về thái độ và giá trị của người Mỹ cùng cách đối phó là một phần của tiến trình thích ứng văn hoá. Thích ứng không có nghĩa là bạn phải từ bỏ tất cả khía cạnh đặc trưng văn hoá của bạn.

Người Mỹ vừa coi trọng nguyên tắc bình đẳng giữa mọi người bất kể chủng tộc, tôn giáo, giới tính và lai lịch sắc tộc, vừa tin rằng tất cả chúng ta nên có nhân quyền như nhau và được bảo vệ như nhau. Hầu hết người Mỹ có ý kiến tiêu cực đối với những người bày tỏ thành kiến hay kỳ thị bất công đối với các cá nhân khác. Có những luật lệ nghiêm khắc liên quan đến chỗ ở và sở làm để ngăn ngừa kỳ thị dựa trên chủng tộc, tôn giáo hay lai lịch sắc tộc.

Vai trò của nam và nữ giới tại Hoa Kỳ có thể khác với xứ bạn. Người Mỹ tin ở sự bình đẳng về giới tính và coi trọng tinh thần tự túc và tính độc lập của cả nam lẫn nữ. Bạn có thể tìm thấy những vai trò này thay đổi trong phạm vi gia đình bạn, nhưng đó là chuyện bình thường trong tiến trình định cư. Thông thường cần hơn một nguồn lợi tức mới thoả mãn được những chi tiêu căn bản. Hậu quả của việc này là cả cha mẹ có thể đều cần phải đi làm và chia xẻ trách nhiệm chăm sóc con cái.

Luật pháp chi phối một số khía cạnh của các mối tương quan trong gia đình, chẳng hạn các luật lệ bảo vệ đàn bà và trẻ con đối với các vụ đối xử tệ bạc về thể chất. Luật lệ về bạo hành trong gia đình ngăn cấm sử dụng bạo lực trong việc kỷ luật con cái. Không chăm sóc con cái một cách thích hợp có thể coi như "bỏ bê con cái" (child neglect), có thể đưa tới sự can thiệp của các cơ quan bảo vệ trẻ em.

Có thể có nhiều ý niệm sai lầm về đời sống Hoa Kỳ, một phần bởi vì chiếu bóng và truyền hình không trình bày một cái nhìn cân đối về đời sống ở Hoa Kỳ. Những phương tiện truyền thông này, thường nhằm giải trí hơn là giáo dục, không trình bày những giá trị, những hiện thực, hay thái độ điển hình của người Mỹ. Tất cả những người mới đến đều tới Hoa Kỳ với một vài ý niệm sai lầm về quốc gia này. Bạn phải có gắng thận trọng, linh động và cởi mở để thay đổi. Đặt những câu hỏi về cách cư xử khiến bạn bối rối là một khởi đầu tốt.

Đối phó với những chấn động về văn hoá

Chấn động về văn hoá bao gồm những cảm xúc thường tình thấy mình vô dụng và bối rối trong một xứ sở mà mình không nói được ngôn ngữ cũng như không hiểu được văn hoá. Người nào sắp sống ở một quốc gia mới cũng sẽ trải qua một mức độ nào đó về chấn động văn hoá. Những triệu chứng này gồm có:

- thất vọng vì không thể hoàn thành những công việc hàng ngày như đi mua sắm, di chuyển bằng phương tiện công cộng,
- khó ngủ hay cảm thấy mệt mỏi vào ban ngày,
- bực bội hay cảm thấy tức giận,
- không thấy thèm ăn, hoặc có cảm giác thờ ơ hờ hững.

Những cảm xúc này thông thường có tính cách tạm thời và giảm lần qua thời gian. Nhiều người mới đến Hoa Kỳ trải qua những cảm xúc này, và trở nên mạnh mẽ hơn và có khả năng hơn khi họ đối phó với chúng. Phương cách đối phó với chấn động văn hoá thay đổi

tuỳ theo nền văn hoá và cá nhân. Trở lại sinh hoạt mà mình ưa chuộng hay nghe âm nhạc quen thuộc có thể giúp ích. Một trong những chiến thuật mà hầu hết những người mới tới sử dụng là gia nhập vào các đoàn thể, đặc biệt các hội tương trợ được thành lập do và vì một nhóm người cùng xứ hay một nhóm sắc dân đặc biệt nào đó.

Làm lại cuộc đời đòi hỏi kiên nhẫn và làm việc cần cù. Ngày giờ của bạn sẽ rất bận rộn, nhưng bạn càng năng động, càng có trách nhiệm với cuộc sống của mình, thì bạn sẽ càng thành công hơn trong việc định cư.

Những Điều Cần Biết Trong Đời Sống Hằng Ngày

Không Nệ Thức—Người Mỹ có khuynh hướng không nệ thức. Trong giao dịch thân thiện, người ta gọi nhau bằng tên (chứ không bằng họ). Trong giao dịch nghề nghiệp, người ta thường gọi nhau bằng họ hơn, đặc biệt trước khi có sự giới thiệu có tính cách nghi thức. Nhiều giám thị và nhân viên cùng sở làm thích được gọi bằng tên. Các tước vị nghề nghiệp, như Tiến sĩ, thường dành cho giao dịch nghề nghiệp có

tính cách nghi thức. Nụ cười rất quan trọng và được dùng để chào cả bạn bè lẫn người lạ.

Đúng Giờ—Người ta rất quý trọng thời giờ. Người Mỹ cố gắng đúng giờ và mong người khác cũng đúng giờ giấc. Xin hẹn và giữ đúng hẹn là cần thiết trong cuộc sống riêng tư và công cộng. Nếu bạn không xin hẹn gặp trước khi đến một văn phòng làm việc, có thể bạn sẽ không được tiếp, và nếu bạn không thể giữ đúng hẹn hay nếu bạn nghĩ mình sẽ trễ hơn 15 phút, bạn nên gọi và giải thích điều cản trở bạn.

Vấn Đề Riêng Tư—Người Mỹ rất trọng sự riêng tư cá nhân, mặc dầu không nệ thức trong lối sống. Người ta ít khi thăm viếng nhà người khác mà không gọi điện thoại trước hay không được mời trước. Các vấn đề tài chính được coi là riêng tư. Bạn sẽ bị xem là bất lịch sự nếu bạn hỏi người ta kiếm được bao nhiêu tiền hay đã trả bao nhiêu để mua nhà cửa, xe cộ v.v. Cũng bị xem là bất lịch sự nếu bạn hỏi người mà bạn không quen biết hay mới vừa gặp những câu hỏi có tính cách cá nhân.

Vệ Sinh Cá Nhân—Đa số người Mỹ tắm hàng ngày, đánh răng thường xuyên, gội đầu rất thường, và giặt quần áo luôn. Có hàng trăm loại sản phẩm—thuốc tẩy mùi hôi, thuốc súc miệng, dầu gội đầu và bột giặt—đặc biệt pha chế cho các mục tiêu này.

Cho Tiền Típ—Cho tiền típ 15% đến 20% trên hoá đơn cho người hầu bàn trong nhà hàng hay cho tài xế taxi là điều thông thường. Đưa tiền hay tặng tiền típ cho nhân viên cảnh sát hay bất kỳ viên chức chính quyền nào để cảm ơn sự giúp đỡ là điều không thích hợp.

Hút Thuốc—Nhiều người Mỹ không hút thuốc và họ có thể mong người khác tự kiềm chế không hút thuốc tại nhà họ hay nơi làm việc. Cũng có nhiều nhà hàng và những nơi công cộng khác, chẳng hạn các cửa hàng và xe buýt công cộng, cấm hút thuốc hay chỉ cho hút ở một khu vực mà thôi.

Uống Rượu—Mặc dầu rượu được tiêu thụ ở Hoa Kỳ, nhưng có nhiều luật qui định về việc bán và dùng rượu. Các luật này thay đổi từ địa phương này sang địa phương khác và ở một vài nơi, rất chặt chẽ. Ở khắp nơi trên nước Mỹ, lái xe khi chịu ảnh hưởng của rượu là một trọng tội. Hành động như vậy có thể đưa đến bị phạt tù, tiền vạ, và/hay mất bằng lái xe. Trẻ em không được uống rượu cho đến khi 18-21 tuổi, tuỳ theo địa phương; trẻ em dưới tuổi này cũng không được mua rượu ở cửa hàng. Từ chối uống rượu tại Hoa Kỳ chẳng bao giờ bị coi là bất lịch sự cả.

An Toàn—Mặc dầu tội phạm và bạo động có ở Hoa Kỳ, nhưng mức độ tội phạm khác nhau trên toàn quốc. Tuy nhiên, dầu cho bạn sống ở đâu đi nữa, bạn nên có những đề phòng căn bản, chẳng hạn khoá cửa nhà và cửa xe, không bao giờ mang nhiều tiền mặt trong người, và biết những khu vực nên tránh vào ban đêm.

Giấy Tờ Cần Mang Theo—Bạn nên mang theo phóng ảnh Thẻ I-94. Bạn nên luôn luôn mang theo tên, địa chỉ và số điện thoại của cơ quan định cư của mình. Nếu bạn không nói được tiếng Anh, bạn hãy mang theo số điện thoại và địa chỉ của bạn, hay địa chỉ và số điện thoại của người mà bạn sắp thăm viếng.

"Giờ đây cảm nghĩ của tôi đối với xứ này rất khác với hồi tôi mới đến. Khi tôi còn ở Việt Nam, tôi nghĩ đi Mỹ như lên thiên đàng hay cũng đại để như thế. Đó là điều mà người ta nói với tôi. Bây giờ tôi không nghĩ nó là thiên đàng. Nó chỉ tốt hơn Việt Nam thôi."

"Mặc dù đang sống ở Hoa Kỳ, nhưng chúng tôi vẫn có quyền nhớ và giữ lấy truyền thống của chúng tôi. Chúng tôi vẫn còn học hỏi về đời sống và phong tục Hoa Kỳ. Chúng tôi vẫn còn bắt chước và làm theo một vài truyền thống, nhưng đồng thời chúng ta cần biết rằng mặc dầu chúng ta không còn ở quê hương, chúng ta vẫn nhớ, nhận thức và trân trọng văn hoá chúng ta. Hân hoan chào tất cả các bạn sắp đến đây."

"Bạn không thể học mọi thứ về cuộc sống trong hai tháng. Phải mất nhiều năm trường."

"Tôi đã thay đổi trong năm qua. Tôi không còn nhớ nhà như hồi mới đến và tôi không còn sợ những điều mới lạ nữa. Tôi đã biết cách tìm được việc làm tốt hơn nhờ học tiếng Anh."

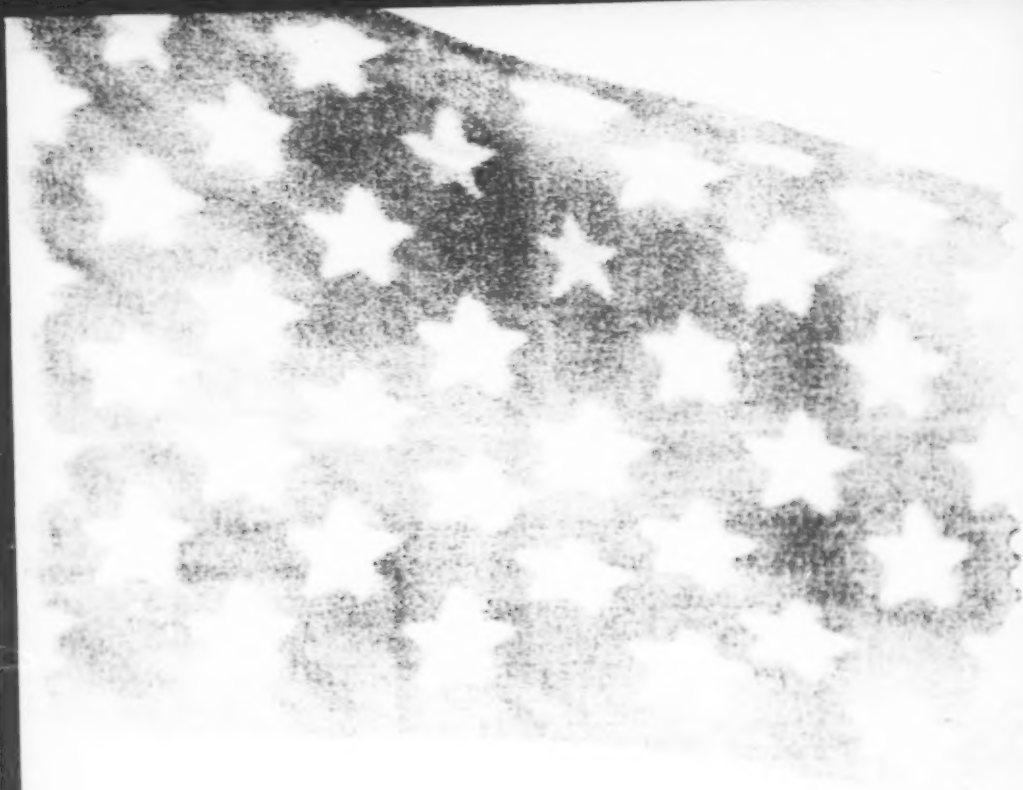

BEST COPY AVAILABLE

Định cư là một tiến trình lâu dài. Bạn có thể cần từ hai năm đến năm năm để điều chỉnh hoàn toàn vào cuộc sống trong cộng đồng mới của bạn. Bạn hãy cố gắng giữ thái độ không phê phán, và đặt ra những mục tiêu cho mình. Sự thông đạt thành thật, tính kiên nhẫn, và thái độ hợp tác đối với những người đang giúp mình—cùng với sự tôn trọng các giá trị về lòng tự tin và tính độc lập của người Mỹ—sẽ giúp bạn rất nhiều trong việc điều chỉnh. Khám phá một nền văn hoá mới có thể làm phong phú kiến thức và thoả lòng mong ước của bạn, đồng thời cũng là một thách thức đối với bạn.

BEST COPY AVAILABLE

BEST COPY AVAILABLE

Ghi chú

Muốn nhận bản tiếng Anh các bản tiếng khác, xin liên lạc với:

Refugee Service Center
Center for Applied Linguistics
1118 - 22nd Street NW
Washington, DC 20037
(202) 429-9292
fax (202) 659-5641

BEST COPY AVAILABLE